Printing Area™

ISSN 2394-5303

International Multilingual Research Journal

Issue-33, Vol-02, September 2017

Printing Area
UGC
Jr.No.43053
UGC Approved Refereed Journal

Editor
Dr.Bapu G.Gholap

आंतरराष्ट्रीय बहुभाषिक शोध पत्रिका

प्रिंटिंग एरिया

Printing Area International Interdisciplinary Research Journal in Marathi, Hindi & English Languages

September 2017, Issue-33, Vol-02

Editor
Dr. Bapu g. Gholap
(M.A.Mar.& Pol.Sci.,B.Ed.Ph.D.NET.)

Co-Editor
Dr. Ravindranath Kewat
(M.A. Ph.D.)

"Printed by: **Harshwardhan Publication Pvt.Ltd.** Published by **Ghodke Archana Rajendra** & Printed & published at Harshwardhan Publication Pvt.Ltd.,At.Post. Limbaganesh Dist.Beed -431122 (Maharashtra) and Editor **Dr. Gholap Bapu Ganpat.**

Reg.No.U74120 MH2013 PTC 251205

Harshwardhan Publication Pvt.Ltd.
At.Post.Limbaganesh,Tq.Dist.Beed
Pin-431126 (Maharashtra) Cell:07588057695,09850203295
harshwardhanpubli@gmail.com, vidyawarta@gmail.com

All Types Educational & Reference Book Publisher & Distributors / www.vidyawarta.com

15) Sustainable Development in Education-A study on Telangana
Medarapu Sudhakar, Warangal–Telangana || 69

16) Walt Whitman's Treatment of Love & Sex in his selected poems
Dr. P. N. Meshram, Gadchiroli || 75

17) A Review of Studies on Determinants of Capital Structure: With reference to profitability, ...
Mr. Ramesh L. Rajani—Dr. Narendra B. Gosavi, Nandurbar || 78

18) Honesty, Generosity, Humility, Fraudulence, Falsehood – Myrial shades of Human......
Dr. P. N. Meshram, Gadchiroli || 84

19) Theme of Love in the Context of War: A Study of Ernest Hemingway's Select Novels
Dr. Uttam Ambhore—Syed Abdul Quader, Aurangabad || 87

20) Evaluating the Role & Impact of Employees in Customer Relationship Management
Dr Ashutosh Kumar Singh, Jaunpur (UP) || 97

21) UNDERSTANDING THE LINKAGES
Dr Rachana Srivastava—Dr Tanushree Srivastava, Lucknow || 99

22) ROLE OF DR. AMBEDKAR AS THE ARCHITECT OF THE INDIAN CONSTITUTION
Sumita Sinha, Raiganj || 106

23) A Study of the Spiritual Intelligence of Higher Secondary Students
K Suri Naidu—M. Suri Babu, A.P. || 112

24) Indian Higher Education And Globalization
Dr. Anuradha Tiwari, Lucknow (UP) || 117

25) [illegible]
प्रा.डॉ.देशपांडे सुषमा पद्माकरराव, औरंगाबाद || 120

26) ग्रामीण कुटुंबातील वाढते घटस्फोट व त्याची कारणे–.......
डॉ. एस. आय. कुंभार–सौ. वंदना कमलाकर जोशी || 123

27) भारतीय समाज आणि शिक्षण
प्रा. पंडित सोनबा नरवाडे, वाशिम || 130

28) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना अपेक्षित सांस्कृतिक परिवर्तन
प्रा. रविंद्र अर्जुन पवार, वाशिम || 132

26

ग्रामीण कुटुंबातील वाढते घटस्फोट व त्याची कारणे– विशेष संदर्भ जळगाव जिल्हा

डॉ. एस. आय. कुंभार
सहयोगी प्राध्यापक
भारती विद्यापीठ अभिमत विश्वविद्यालय,
अमळनेर, जि. जळगाव

सौ. वंदना कमलाकर जोशी
सहा. प्राध्यापिका
पं. ज. नेहरू समाजकार्य महाविद्यालय
समाज विज्ञान केंद्र, पुणे.

सारांश:

आज भारतीय समाजात घटस्फोटाचे प्रमाण मोठ्याने वाढलेले दिसून येत आहे. या समस्येला अनेक कारणे आहेत, जसे हुंड्याची मागणी, पतीचा संशयी स्वभाव, बाहेरख्याली पणा, संसर्गजन्य रोग, मानसिक संतुलन बिघडणे, पती–पत्नी मधील विसंवाद, शारीरिक व्याधी, नपुंसकत्व, संसाराची जबाबदारी न घेणे या सारख्या अनेक कारणांमुळे अनेकांचे संसार उध्वस्त होऊन त्याची परिणीती घटस्फोटात होत आहे. या सर्वात महत्वाचे कारण म्हणजे पती व सासरच्या लोकांकडून पत्नीवर होणारे मानसिक व शारीरिक अत्याचार; पतीची व्यसनाधीनता इत्यादी. भारतात मुंबई, दिल्ली या सारख्या महानगरांमध्ये बदलत्या जीवनशैली मुळे घटस्फोटाचे प्रमाण सर्वाधिक आहे. परंतु आज घटस्फोटाचे लोण केवळ शहरी भागापुरतेच मर्यादित न राहता ग्रामीण भागातही वाढलेले दिसून येत आहे. प्रस्तुत अभ्यासाद्वारे नेमक्या याच बाबींवर प्रकाश टाकण्याचा प्रयत्न केला आहे.

१. प्रस्तावना

आजच्या आधुनिक काळातही, स्त्रियांच्या बाबतीत योग्य जोडीदारा बरोबर विवाह होणे आणि तो टिकून राहणे हीच मोठी सामाजिक समस्या बनली आहे. प्रामुख्याने ग्रामीण भागातील स्त्रियांसाठी हि समस्या अधिक गंभीर झाली आहे. विवाह संस्थे बाबतच अनेक समस्या निर्माण होऊन ती नष्ट होते कि काय असा प्रश्न निर्माण झाला आहे. नव्या पिढीच्या दृष्टीने पर्याय म्हणून विवाहच रद्द करणे हा मार्ग उपाय मानला जात असून, माहितीचा विस्फोट, जागतिकीकरण, व बदलती जीवनशैली याचे परिणाम व्यक्तींच्या वयक्तिक सामाजिक व कौटुंबिक जीवनावर होत असल्याचे दिसून येत आहे. स्त्रियांना मिळणारे शिक्षण, कायद्यांतर्गत मिळणारे संरक्षण, महिला सबलीकरण कार्यक्रम इत्यादि मुळे भारतीय स्त्रियांना आज वैचारिक स्वातंत्र्य देखील मिळत आहे. म्हणून याचा सर्वाधिक परिणाम भारतीय पुरुष प्रधान समाजावर नकळतपणे होत आहे. शहरी भागात हे परिणाम प्रकर्षाने जाणवतात. परंतु ग्रामीण भागातील स्त्रिया या परिणामांपासून दूरच आहेत. ग्रामीण भागात आज तरी पुरुष प्रधान संस्कृतीचे प्राबल्य दिसून येते. स्त्रीत्व गौण ठरवले जाते. परंतु शिक्षणामुळे ग्रामीण भागातील स्त्रियांचा दृष्टीकोन सकारात्मक होत चालला असून आपल्या हक्कांच्या बाबतीत त्या अधिकाधिक जागृत होत आहेत, त्यामुळे पुरुषी अहंकार कोठेतरी दुखावला जातो आणि कौटुंबिक कलहाला सुरुवात होते. हा कलह विकोपाला गेल्यावर विवाह विच्छेदन अथवा घटस्फोट हा एकमेव पर्याय शिल्लक राहतो.

शहरातील स्त्रिया शिकलेल्या असल्यामुळे आर्थिकदृष्ट्या स्वावलंबी असतात; त्यामुळे घटस्फोट घेऊन पतीपासून विभक्त राहणे त्यांच्या दृष्टीने फारशी अवघड बाब राहिलेली नाही, परंतु ग्रामीण स्त्रियांच्या बाबतीत घटस्फोटानंतर अनेक समस्या निर्माण होतात. या समस्या कोणत्या आहेत, या समस्यांची नेमकी कारणे कोणती याचा मागोवा प्रस्तुत अभ्यासाद्वारे घेण्यात आला आहे.

२. विषयाशी संबंधित प्रसिद्ध साहित्याचा

Journal of Research and Development

A Multidisciplinary International Level Refereed Journal

UGC Journal List No.64768 • Impact Factor 4.270

Pankaj Shaikshanik and Samajik Sanstha's

Pankaj Kala Mahavidyalaya, Chopda

'B' Grade NAAC Accredited

Organizing

One Day Interdisciplinary National Conference On

RECENT TRENDS IN HUMANITIES

Vol.No. 08 • Special Issue 09

March 2018 • ISSN No. 2230-9578

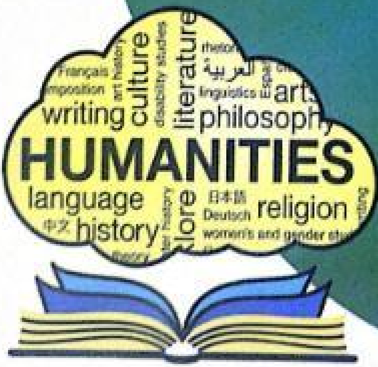

Editor

Dr. Sambhaji Desai

Principal

Sponsored by

North Maharashtra University, Jalgaon

Journal of Research and Development
A Multidisciplinary International Level Referred Journal

COSMOS
IMPACT FACTOR
4.270
UGC Journal List No. 64768

Vol.No. 08 Special Issue 09 March 2018 ISSN No. 2230-9578

Pankaj Shaikshanik and Samajik Sanstha's

Pankaj Kala Mahavidyalaya, Chopda

'B' Grade NAAC Accredited

Organized

One Day Interdisciplinary National Conference

On

RECENT TRENDS IN HUMANITIES

- Editor -

Dr. Sambhaji N. Desai

Principal

- CONTENTS -

» Digital Payments System In India 15
- Dr. B. Sasikumar

» Impact Of River Dam On Environment 17
- Dr. Kaveri Dabhadkar

» ग्रामीण नेतृत्व का उदय (म.प्र. में ग्रामीण महिला नेतृत्व एवं सशक्तिकरण की भूमिका के संदर्भ में) १९
- डॉ. एस. के. गोयल

» भारत में डिजिटल पेमेंट २१
- डॉ. कृष्णा सोलंकी

» भारतीय राजनीति में बदलती प्रवृत्ति (खरगोन के विशेष संदर्भ में) २३
- डॉ. महिमा वाजपेयी

» नारी सबलीकरण का सीधा साक्षात्कार : हिम्मतवाली इपिल २५
- डॉ. रुपाली दिलीप चौधरी

» भारतीय अर्थव्यवस्था व जीएसटी २७
- प्रा. डॉ. विशाल माणिकराव देशमुख

» पंचायतराज आणि महिला सक्षमीकरण २९
- प्रा. डॉ. सुरेंद्र अंबर मोरे

» दलितवादी दृष्टिकोनाचे भारतीय समाजव्यवस्थेतील महत्त्व ३३
- प्रा. डॉ. दलराव उत्तमराव राठोड

» एका नव्या कर रचनेचा उदय २०१७ : वस्तू व सेवा कर ३५
- उपप्राचार्य प्रा. डॉ. ए. डी. गोस्वामी

» बदलत्या प्रवाहातील ग्रामीण समस्यांच्या निराकरणासाठी जलस्वराज्य प्रकल्प : एक शाश्वत पर्याय ३८
- प्रा. डॉ. नितीन रामदास बडगुजर

» पर्यावरण व्यवस्थापन – काळाची गरज ४१
- प्रा. डॉ. आशालता काशिनाथ जावळे

» पंचायत राज व महिला सबलीकरण ४४
- प्रा. डॉ. मीरा नामदेवराव काळे

» भारतीय स्वातंत्र्य चळवळ आणि गांधीजींचे क्रियाशील विचार ४६
- प्रा. डॉ. जे. डी. गोपाळ

» बहुसंस्कृतिवाद संकल्पनेचे विविध पैलू आणि लक्षणे ४९
- प्रा. डॉ. महेंद्र पाटील

» लोकवाङ्मय : इतिहास संशोधनातील दुर्लक्षित साधन ५२
- प्रा. डॉ. रमाकांत अंबादास चौधरी

» ग्रामिण विकासात अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातीच्या सरपंचांची भूमिका ५५
- डॉ. राजेंद्र नाईकर

» जागतिकीकरण आणि अरुण काळे यांची कविता ५७
- प्रा. डॉ. शकुंतला शिवराम भांबे

» ग्रामविकासाचे आयाम आणि संकलित स्वरूप ६०
- प्रा. ढगे धनराज रामराव

» हवामान बदलाचा शेतीवरील (कृषि) परिणाम ६४
- प्रा. प्रविण पी. राऊत

UGC Journal List No.64768, Impact Factor 4.278 Vol - 08, Special Issue - 09, March 2018, ISSN-2230-9578

ग्रामविकासाचे आयाम आणि संक्षीप्त स्वरुप

– प्रा. डगे धनराज रामराव
पं. ज. ने. समाजकार्य महाविद्यालय
अमळनेर

प्रस्तावना

भारत हा खेड्याचा देश आहे. असे संबोधले जाते आज ही ७० ते ७२% जनता ग्रामिण भागात राहते. ग्रामिण जनतेचा विकास, ग्रामिण भागातील अनेक समस्या या स्थलांतराला कारणीभुत असुन यातुनच शहराची वाढ झपाट्याने होत असतांना दिसते ग्रामिण भागातील जनतेच्या विकासाच्या विविध योजना शहराने बळकावल्याचे दिसते. पाणी, विज, रस्ते, दळणवळण, आरोग्य, शिक्षण, औद्योगिकरण याचा अभाव ग्रामिण भागात मोठ्या प्रमाणात आजही आपणास पाहवयाला मिळतो. पाया भुत सुविधा रोजगार, पुरेषा नसणे शासन स्थरावरील उदासिनता आणि ग्रामिण लोकसंख्या वाढ उत्पादनाच्या साधनात झालेली विभागनी तसेच बदलते वातावरण निसर्गाची अकृपा अस्मानी संकटग्रामिण विकासात अडथळे आणतांनादिसतात. मुळातच मानवी वसाहत ग्रामिण भागातुन झाल्याचे दिसते. मात्र ग्रामिण भागातुन बऱ्याच शहराची निर्मीती झालीः ग्रामिण भागातील सर्व सुख सुविधा शहराने पळवल्या आणि ग्रामिण जनतेच्या माथी समस्या व कष्ट-प्रय जिवन मिळाले.

उद्देश

१. ग्रामिण विकासाची संकल्पना अभ्यासणे.
२. ग्रामिण विकासाचे घटक अभ्यासणे.

तथ्य संकलन – दुय्यम स्रोत- साहित्य वाचन, संदर्भीय ग्रंथ, व्यष्टी अध्ययन, वेब साईड.

ग्रामिण समुदायाच्या विकासाची संकल्पना व घटक पाहता मुळातच ग्रामिण विकासात विविध समस्या प्रश्न दिसतात, ग्रामिण भागाचा समुदायाचा अर्थ लावणे तसे सोपे आहे. एक ग्रामिण क्षेत्र ते आहे जिथे लोक कोणत्याही प्राथमिक उद्योगामध्ये असतात, निसर्गाच्या मदतीने ते प्रथम वस्तुचे उत्पादन घेतात. – श्रीवास्तव – कृषीद्वारे उत्पंन्न आणि निर्वाह तसेच लोकसंख्येच्या दृष्टीने कमी घनतेचा म्हणजे ग्रामिण भाग – बार ट्रण्ड – एका ग्रामिण समुदायात स्थानिय क्षेत्रातील लोकांच्या सामाजिक अंत: क्रिया आणी त्यांच्या संस्था संमिलीत आहेत ज्यामध्ये ते शेताच्या आजुबाजुला गावामध्ये राहतात. आणि जे त्यांच्या सामान्य क्रियांचे केंद्र असते – गावातील सर्व सामान्य नागरीक, सामान्य व्यवहार व सामान्य क्रिया प्रभावित असतात ग्रामिण विकास लोकसहभाग प्रशासकीय व्यवस्था, सरकारी योजना, यातुन चांगल्या पध्दतीने करता येवु शकतो. सर्व समस्या प्रश्नांचे उत्तरे मिळविता येतील ग्रामिण विकासाची संकल्पना व घटक विचारात घेता सरकारी व्यवस्था व लोकसहभाग यातुन योग्य ग्रामविकास करता येवु शकतो ग्रामविकासात साधारण पुढील प्रमाणे विशेष असी मांडणी करता येईल.

प्रशासकीय व्यवस्था – भारत सरकार – ग्रामिण विकास मंत्रालय-सचिव – राज्य सरकार – ग्रामिण विकास मंत्रालय – सचिव, जिल्हा परीषद – कार्यकारी अधिकारी – पंचायत समिती – ब्लॉक विकास अधिकारी – ग्रामपंचायत – ग्रामसेवक

अशाप्रमाणे ग्रामिण विकासात प्रशासकीय व्यवस्था आपनास पाहवयास मिळते. याच बरोबर –

– भारत सरकार – ग्रामविकास मंत्री – राज्यसरकार – ग्रामविकास मंत्री – जिल्हा परिषद – अध्यक्ष – पंचायत समिती – अध्यक्ष – सभापती – ग्रामपंचायत – सरपंच

या ग्रामविकास साखळीत रचनेत महत्वाचे आहेत. या व्यवस्थेबरोबर आपले कामे ग्रामिण जनतेने करुन घेणे आवश्यक आहे. तसेच जिथे सदरची व्यवस्था कमी पडते तिथे लोकसहभाग असणे व विकासाची गंगा सर्वा सामान्य नागरीकांपर्यंत पोहचवणे गरजेचे आहे. शासकीय ध्येय धोरण ऐकुण शासनाच्या योजना लोकांपर्यंत कश्या पोहंचतिल व लोकांचा सहभाग कसा आहे. हे महत्वाचे आहे. यातच ग्रामिम विकास समाविष्ठ आहे.

ग्रामिण विकासातील घटक

१. **शिक्षण** – ग्रामिण विकासात शिक्षणाला अतिशय महत्व असुन शिक्षणाच्या बाबतीत शासनस्तरावर उदासिनता, आपुऱ्या सुविधा, कुचकामी शिक्षण, याचा ग्रामिण विकासात विपरीत परिणाम झालेला दिसतो. शिक्षणातुनच ग्रामिण भागाचा विकास शक्य आहे. करीता शिक्षणाकडे नागरीकांनी शाळा ही आपली आहे. ती शासनाची कींवा जिल्हापरीषदेची नाही असे वाटणे, आपले पणाची भावना वाढणे, लोकसहभाग शिक्षणात सर्व स्थरावर वाढवला पाहिजे आणि शिक्षनामुळे आपला विकास होईल रोजगार कसा मिळेल, भाकरीची व्यवस्था कशी होईल, अशा पध्दतीचे वैज्ञानिक व विवेकवादी शिक्षनाची जबाबदारी शासन व लोकांची असावी आणि लोकविकास व्हावा यातुन ग्रामिण विकास शक्य आहे.

२. **आरोग्य** – आजच्या विज्ञान युगात मानवि आरोग्याच्या बाबतीत विषेश ग्रामिण भागात आरोग्य समस्या खुप मोठ्या प्रमाणात आढळुन येतात शासन स्थरावर आरोग्य सेवा आपुऱ्या पडतात किंवा असलेल्या आरोग्य सेवेत खुप मोठ्या त्रुटी असुन त्या प्रशासकीय स्थरावर प्रामाणिक पणे राबविल्या जात नाहीत. मानवि जिवनाशी खेळणाऱ्या भष्ट्राचाराचे गालबोट लागलेले दिसते, प्रशासनाची उदासीनता दिसुन येते. शहरी आरोग्य व्यवस्थेवर ग्रामिण जनतेला आवलंबुन

Impact Factor - 6.261 | Special Issue - 109 | Feb. 2019 | [illegible]-7143

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S

RESEARCH JOURNEY

UGC Approved Journal

Multidisciplinary International E-research Journal

Two Days Interdisciplinary International Conference on

Role of Social Reformers in Nation Building

Organized by

Pankaj Shaikshanik and Samajik Sanstha's

Pankaj Kala Mahavidyalaya, Chopda

('B' Grade NAAC Accredited)

Sponsored by

K.B.C. North Maharashtra University, Jalgaon

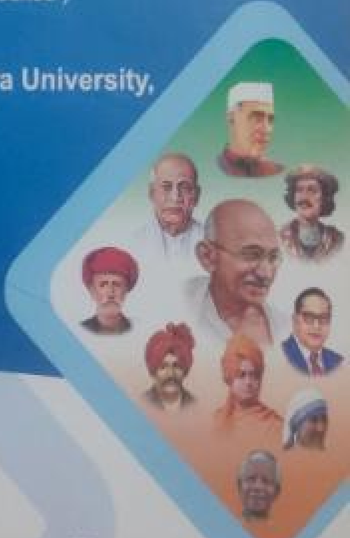

- EDITOR -

Prin. Dr. Sambhaji N. Desai

- CHIEF EDITOR -

Mr. Dhanraj T. Dhangar

For Details Visit To : www.researchjourney.net

SWATIDHAN PUBLICATIONS

Printed By : PRASHANT PUBLICATIONS, JALGAON

Impact Factor – 6.261 • Special Issue - 109 • Feb. 2019 • ISSN – 2348-7143

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S
RESEARCH JOURNEY
UGC Approved Journal
Multidisciplinary International E-research Journal

Two Days Interdisciplinary International Conference On

ROLE OF SOCIAL REFORMERS IN NATION BUILDING

2nd and 3rd Feb 2019

... Organized by ...

Pankaj Shaikshanik and Samajik Samstha's

Pankaj Kala Mahavidyalaya, Chopda

('B' Grade NAAC Accredited)

... Sponsored by ...

K.B.C. North Maharashtra University

Jalgaon

... Editor ...

Prin. Dr. Sambhaji N. Desai

... Chief Editor ...

Mr. Dhanraj T. Dhangar

Printed by : PRASHANT PUBLICATIONS, JALGAON

107 भारताच्या राष्ट्रउभारणीत पाश्चिमात्य ब्रिटीश लोकसेवकांची शैक्षणिक भूमिका ३१३
– प्रा. सतीश मधुकर बोंडे
108 डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची राष्ट्रउभारणीतील भूमिका ३१७
– प्रा.डॉ. संजय शिवाजी पाटील
109 भारत का जल संसाधन विकास – भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब अम्बेडकर का राष्ट्रीय योगदान ३२०
– प्रा. अजय डी. पाटील
110 गोधड : प्रस्थापित व्यवस्थेविरूद्धचा हुंकार ३२३
– प्रा. नितेश एकनाथ पाटील
111 साहित्याचे स्वरूप ३२६
– प्रा. पंकज सदाशिव शिरसाठे
112 महिलांच्या शैक्षणिक क्षेत्रात समाज सुधारिका सावित्रीबाई फुले यांचे योगदान ३२८
– प्रा. वेणा वैद्य
113 महिला सक्षमीकरणात महात्मा ज्योतिबा फुलेंची भूमिका ३२९
– प्रा. सायसिंग रामसिंग वळवी
114 राष्ट्रविकासात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे कृषीविषयक धोरण 331
– प्रा.डॉ. सुनिल भालेराव पाटील
115 अनिल दायक की हिंदी कविता में व्यक्त सामाजिक चिंतन 334
– श्री. अनिल बाबुलाल सूर्यवंशी
116 Dr. Babasaheb Ambedkar's Thoughts And Contribution For Women Empowerment : An Analytical Study 337
– Jadhav Babasaheb Kalia
117 मराठी साहित्यातील सामाजिक सुधारणेपर कविता 340
– प्रा.डॉ. आनंदा बाबुराव सोनवणे
118 राजर्षी छत्रपती शाहू महाराजांनी केलेल्या सामाजिक सुधारणांच्या विशेष संदर्भात 343
– प्रा.डॉ. धनंजय रमाकांत चौधरी
119 राष्ट्राच्या नवनिर्मितीसाठी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे शैक्षणिक विचार 346
– प्रा.डॉ. दिलीप जानकीराम धोंगडे
120 भारतातील धार्मिक आणि सामाजिक सुधारणेतील समाज सुधारकांचे कार्य 350
– प्रा. गोपाळ निकाळजे
121 ७४ वी घटना दुरुस्ती, स्थानिक स्वराज संस्था व राजकीय पक्षांमध्ये महिला आरक्षणातून झालेले परिवर्तन 353
– प्रा. कांतिलाल दाजभाऊ सोनवणे
122 भारतीय मानव अधिकाराचे प्रणेता : डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर (एक अभ्यास) 356
– प्रा.डॉ. संजय वि. वाविस्कर
123 Mahatma Jyotirao Phule And His Contribution In Nation Building 360
- Dr. Raghunath Sitaram Mahajan
124 आजचे मराठी साहित्य व मराठी चित्रपटांचे साहित्य : एक अभ्यास 363
– प्रा. सचिन अशोक पाटील
125 महामानव डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे बौद्ध धर्मांतर आणि सुधारणावादी विचार 364
– प्रा. दुर्गे धनराज रामराव
126 Contribution of Rabindranath Tagore to Nation Building through the Literature 368
- Prof. Shamkant K. Patil
127 ग्रामसमस्या निराकरणात महात्मा गांधीजींचे योगदान 372
– प्रा.डॉ. रमाकांत ओंकारदास चौधरी

ISSN : 2348-7143
February 2019
RESEARCH JOURNEY International Multidisciplinary E-Research Journal
Impact Factor (SJIF) - 6.261 | Special Issue 199 : Role of Social Reformers in Nation Building

महिलांच्या शैक्षणिक क्षेत्रात समाज सुधारिका सावित्रीबाई फुले यांचे योगदान

– प्रा. प्रेम [illegible]
[illegible] महाविद्यालय,
[illegible]

१) प्रस्तावना –

समाजात बदल घडविण्यासाठी व समाज सुधारणेसाठी समाजमन विकसित करावे समाजाची मानसिकता बदलावी लागते. समाजाला जागृत करावे लागते. जनमत निर्माण करावे लागते. त्यासाठी जनशिक्षण महत्त्वाचे ठरते. स्त्री मुक्तीच्या लढ्याची सुरुवात करणाऱ्या क्रे. सावित्रीबाई फुले यांचे शैक्षणिक कार्य खूप महान आहे. दारिद्र्य व अज्ञान व [illegible] समजुतीचा आधार नष्ट करण्यासाठी आद्य समाज क्रांतिकारी ज्योतिबा फुले यांनी ज्ञानाचा दिवा लावला त्याची ज्योत क्रांति ज्योतिबा आणि तेल झाली सावित्रीबाई या दिव्याचा प्रकाशाचे पहिले किरण स्त्री शूद्रांच्या जीवनात आणला. पहिल्या शाळेच्या रूपाने महिलांना समाजात ताठ मानेने जगण्याचे कार्य सावित्रीबाईंनी केले.

शैक्षणिक कार्य –

ज्योतिबांनी मुलींसाठी १ जानेवारी १८४८ साली काढलेल्या भिडे वाड्यातील शाळेत सावित्रीबाईंनी विना वेतन शिक्षिकेचे काम केले. शिक्षिकेचे काम करणे ही गोष्ट सोपी नव्हती अनेक संकटांना तोंड द्यावे लागले. स्त्रीयांना दुय्यम दर्जा देणाऱ्या समाज व्यवस्थेला न जुमानता सावित्रीबाईंनी स्त्रीमुक्ती व स्त्री शिक्षणाचा पाया रचला. स्त्रीयांनी शिकणे व शिकविणे हे धर्माला अनुसरून नाही असे काही लोकांना वाटे अशा लोकांना सावित्रीबाईंनी कठोर विरोध केला. सावित्रीबाईंनी बाल विवाह, सती, केशवपन अशा किती क्रूर प्रथांना त्यांनी विरोध केला. एका अविद्येमुळे का मोठे अनर्थ घडतो हे त्यांनाही मनोमन पटलेले होते. म्हणून त्यांनी शिक्षण कार्यात आपल्या जीवनाचा सर्वतोपरी बहाल केली. अज्ञान, दारिद्र्य, भ्रामक समजुती यांच्या विळख्यात सापडलेल्या अस्पृश्यांना त्यांना त्यांच्या माणसाची जाणीव फक्त शिक्षणानेच होईल असे त्यांना वाटत होते. अस्पृश्य आज भोगीत असलेल्या दुरावस्थेचे कारण म्हणजे शिक्षणाचा अभाव त्यामुळे आपणही शिक्षणाची टाळाटाळ केली तर पुढील पिढ्यांना आपल्या दुरावस्था सहन करावी लागेल असे सावित्रीबाईंचे म्हणणे होते.

इंग्रज सरकारने ज्ञान दानासाठी शाळा काढल्या पण त्या थोड्या असून त्या [illegible] हिंदुस्थान शिकलेल्या होण्यासाठी आणखी १५० वर्ष लागतील असे त्यांची ठाम समजूत होती. याबाबत सावित्रीबाई फुले यांची वर्तमानाची नव्हे तर भविष्याचाही दूरगामी विचार करू शकणारी इतकी प्रगल्भता होती. समाजात स्त्रीला जर उभे राहायचे असेल तर शिक्षणासाठी पर्याय नाही. कारण एक स्त्री शिकली तर संपूर्ण कुटुंब सुशिक्षित होते. सुशिक्षित करणे हा विचार करून सावित्रीबाई फुले यांनी दिशाहीन झालेल्या स्त्री व्यवस्थेला योग्य दिशा केवळ शिक्षणच देऊ शकते यावर त्यांचा विश्वास होता.

मान्य असावे की, आम्ही सावित्रीबाईंच्या लेकी झालो. त्यांनी केलेल्या कार्याला आपल्याला आपल्या जीवनात कसे आणावे पुरुष प्रधान संस्कृतीत आपले स्थान कसे निर्माण करावे. स्वाभिमानाने जगण्याचे व स्वत:च्या पायावर उभे राहण्याचे प्रेरणा आपल्याला सावित्रीबाई फुले यांनी शिक्षणाच्या माध्यमातून जागृती करून दिली.

जर सावित्रीबाई फुले यांनी स्त्री शिक्षणाचे दरवाजे उघडले नसते तर आपली काय अवस्था झाली असती याची कल्पना न केलेली बरी. आज शैक्षणिक कार्यामुळे स्त्रीयांचा दर्जा उंचावलेला आहे. मोठमोठ्या क्षेत्रात स्त्री आपले पाऊल पुढे टाकत आहे. सावित्रीबाईंचे स्वप्न अजून पूर्ण करायचे असेल तर सर्व स्त्रीयांनी शिक्षण घेतले पाहिजे व सुशिक्षित होऊन स्त्री जन्माचा अभिमान उंचावला पाहिजे हीच खरी सावित्रीबाई फुल्यांना गुरु दक्षिणा ठरेल.

स्त्रीयांसाठी एवढ्या मोठ्या प्रमाणात काम करणारी एवढ्या विविध प्रकारची काम करणारी स्त्री त्याकाळात कुणीही झालेली नाही. म्हणून शिक्षण क्षेत्राच्या पहाटेची प्रेरणा ज्योत सावित्रीबाई फुल्यांना म्हणावे लागेल.

सारांश –

सावित्रीबाई फुले ह्या स्वत: शिक्षणापासून वंचित होत्या पण ज्योतिबांनी त्यांना शिक्षणाचे धडे दिले. त्या शिक्षणाचा आधाराने सावित्रीबाईंनी पूर्ण समाजातील स्त्रीयांना शिक्षण मिळण्यासाठी व त्यांना सुशिक्षित करण्यासाठी धर्म मार्तंडांच्या रोष, [illegible] शिक्षणापासून त्यांना वंचित करण्यासाठी विरोधकांनी सावित्रीबाई फुलेंना खूप त्रास दिला तरी सावित्रीबाई फुले न डगमगता आपल्या स्त्री हक्कासाठी व शिक्षणासाठी त्यांनी मनाची तयारी ठाम ठेवली व त्याचाच अंतिम परिणामामुळे आजची स्त्री ही पुरुषांच्या खांद्याला खांदा लावून प्रत्येक क्षेत्रात कार्य करताना दिसून येत आहे.

संदर्भ

१. महाराष्ट्रातील समाज सुधारक – लेखक [illegible]
२. [illegible] – लेखक [illegible]
३. [illegible] – लेखक [illegible]
४. सावित्रीबाई फुले जीवनकार्य – लेखक [illegible]

Journal of Research and Development
Vol. X (Issue. 03) January 2020

RURAL AND TRIBAL DEVELOPMENT : ISSUES & CHALLENGES

Special Issue on 5th Multidisciplinary National Conference
at Dhanaji Nana Chaudhari Vidya Prabodhini's
Loksevak Madhukarrao Chaudhari College of Social Work, Jalgaon.
(NAAC Accredited 'A' Grade)

Journal of Research and Development
A Multidisciplinary International Level Refereed Journal
Cosmos Impact Factor 4.270

S.N.	Title of Research Paper	Author	Page No
86	पंचायत राज संस्था आणि ग्रामिण विकास	प्रा.विजय के. पिंगळे	322
87	ग्रामिण विकास व आदिवासी विकास योजना	प्रा. रविंद्र अर्जुन पवार	324
88	जळगांव जिल्ह्यातील कौटुंबिक सल्ला व मार्गदर्शन केंद्राच्या लाभार्थींचे समाजकार्य दृष्टीकोनातून अध्ययन	प्रा.डॉ.सुनिता पी. चौधरी प्रा.डॉ.डी.आर.ढगे	327
89	Comparison of Physical Fitness Components of Tribal and Rural School Female Students	Prof.Pravin D.kolhe	331
90	आदिवासीचे आर्थिक, धार्मिक व सांस्कृतिक जीवन	कु.योगिता देविदास कोळी	336
91	भारतीय आदिवासी स्त्रीयांचा दर्जा	प्रा. डॉ. सुनिता प्रमोद चौधरी	339
92	आदिवासी महिलांचा दर्जा उंचावण्यासाठी कुटुंब जीवन शिक्षणाच्या क्षेत्राची ओळख	प्रा. सुनिता जगताप	342

Journal of Research and Development, A Multidisciplinary International Level Referred Journal
A Peer Reviewed Research Journal ISSN – 2230-9578 Cosmos Impact Factor : 4.270
Vol. X, Issue-III January 2020

"जळगांव जिल्ह्यातील कौटुंबिक सल्ला व मार्गदर्शन केंद्राच्या लाभार्थींचे समाजकार्य दृष्टीकोनातून अध्ययन"

मार्गदर्शक :- प्रा.डॉ.सुनिता पी. चौधरी
डी.एन.व्ही.पी.एस.समाजकार्य महाविद्यालय, जळगांव
संशोधक :- प्रा.डॉ.डी.आर.डगे
पी.जे.एन.समाजकार्य महाविद्यालय, अमळनेर

१) प्रस्तावना (Introduction) :-

प्रगत मानवाच्या सामाजिक समस्यामुळे अनेक कारणामुळे मानवी कुटुंब व्यवस्थेला तडा जात आहे. आता सत्य नाकारता येत नाही. कुटुंब व्यवस्थेत अनेक बदल व परिणाम विविध समस्यांनी झालेले दिसतात. कुटुंब हि सामाजिक दृष्ट्या मानवी विकासाची व समाजिकरणाची प्राथमिक शाळा आहे. तसेच कुटुंब ही मूलभूत आणि सामाकि संस्था समजली जाते. मानवी समाजातील प्रत्येक व्यक्ती कुटुंबाशी परिचीत असते. मुलांचा जन्म कुटुंबात होतो. कुटुंबातच मुलाचे संगोपन होते आणि मुलाच्या व्यक्तिमत्वाचा विकास हा सुध्दा कुटुंबातच होतो. मुलाच्या आयुष्यातील तीव्र संवेदनक्षम काळ कुटुंबातच व्यतीत होत असतो. आदर्श नागरिक बनण्यास लागणारे सर्व शिक्षण कुटुंबातच मुलाला मिळते. मुलाच्या व्यक्तिमत्वचा विकास कौटुंबिक वातावरणातच पूर्ण होऊन एक प्रतिष्ठित नागरिक म्हणून मूल स्वतंत्र जीवन जगू लागते म्हणून कुटुंब हा एक प्राथमिक समूह आहे, हा समाजाचा आधार आहे. कुटुंबाशिवाय समाज सुस्थीतीत राहणे अशक्य असते म्हणूनच सुसंघटित समाजात कुटुंबसंस्थेचे फार महत्त्वाचे स्थान असते. कुटुंबसंस्था समाजाचे मूलभूत अंग समजले जाते या संदर्भात मेकआयव्हर आणि पेज असे म्हणतात, कुटुंबसंस्था ही इतर कोणत्याही सामाजिक संस्थेपेक्षा महत्त्वाची आणि मूलभूत संस्था असून तिची उत्पत्ती ही एक प्रक्रिया आहे. तसेच कुटुंब व्यवस्थेला तडे जात असल्याने वेळीच या समस्येकडे गांभीर्याने पहावे लागेल. जेणे करून सामाजिक स्वाथ्याचे मुळ परिपक्व होईल. तसेच मानवी समाजव्यवस्थेला जगाच्या पाठीवर कुठेच कुटुंबाशिवाय पर्याय नाही. कुटुंब टिकले तर सामाजिक स्वास्थ टिकण्यास मदत होईल. बदलत्या काळात कुटुंब व्यवस्थेतील बदलते स्वरुप तेही महत्त्वाचे आहे. दोन विरुध्द लिंगी व्यक्ती एकत्र येवुन कुटुंब प्रस्थापित होते. यालाच प्रजोत्पादन आणि प्रजासंगोपन करण्याच्या हेतुने जोडलेल्या संबंधावर आधारित असा आटोपशिर टिकावू समुहाला कुटुंब म्हणतात. याच समुहात वेगवेगळ्या कारणास्तव व विविध समस्यांनी ग्रासलेले दिसते आणि कुटुंब कलह खुप वाढल्याचे आढळते. कुटुंब कलह वाढण्यास व पती पत्नी समायोजन होण्यामध्ये अडथळे व भिन्न पार्श्वभुमी, भिन्न आवडी, भिन्न निवडी, भिन्न उद्दिष्ट, लैंगिक जिवनातील अवास्तवता, व्यवहारिक समायोजन, नातेसंबंधातील संघर्ष, आर्थिक संघर्ष, अवास्तव पती पत्नी मधील भुमिका, भुमिका संघर्ष जिवनाकडे पाहण्याचा दृष्टीकोण आणि मानवी जिवनातील एकलकोंडा स्वभाव स्वार्थी प्रवृत्ती, शिक्षण, स्थलांतर आणि सांस्कृतिक बदल, पाश्चातीकरण याचा परिणाम होतांना दिसतो. याचमुळे कौटुंबिक स्थितीमध्ये वेगवेगळे बदल होत आहेत व सामाजिक समस्या उद्भलेली दिसते. या सामाजिक समस्येवर कौटुंबिक सल्ला व मार्गदर्शन केंद्र यांचे माध्यमातून समायोजन समेटसाठी प्रयत्न केला जातो. आणि यासाठी शासकीय धोरण निश्चित ठरवलेले आहे. आणि एन.जी.ओ. व शासन स्तरावर काम केले जाते.

२) समस्या निवड (The Problem) :-

अलिकडच्या काळात कुटुंबकलह अनेक विविध कारणाने वाढल्याचे दिसते समाज व्यवस्थेचा प्राथमिक सामाजिकरणाचा घटक म्हणून सामाजिक समस्या व समाज कुटुंबाकडे पाहातात कुटुंब व्यवस्थाच विस्कळीत झाली तर समाज व्यवस्था विस्कळीत होवुन सामाजिक स्वास्थ बिघडण्यास फारसा वेळ लागणार नाही आणि भवी पिढी व्यवस्थीत निपजण्यास अडथळे निर्माण होतील. भारतीय समाज व्यवस्था आणि संस्कृती पारंपारीक पध्दतीने निकोप व पोषक मानले जाते याच व्यवस्थेत वितुष्ठ निर्माण होत असतील तर याला काहीच अर्थ उरणार नाही. कुटुंबातील सामाजिक समस्या मानवी अधोगतीस कारणीभूत ठरतात आणि सामाजिक समस्या समाज विघातक ठरतात म्हणुन कुटुंबिक समस्या वेळीच उपाय योजना करणे कुटुंब सक्षम होण्यास सहाय्य करणे गरजेचे आहे. हुंडा, कुटुंबातिल हेवेदावे, घटस्फोट, महिलांचा सामाजातील दुय्यम दर्जा व स्थान आणि पितृसत्ताक कुटुंब पध्दती पुरुषी वर्चस्व आणि अहंकारी प्रवृत्ती आर्थिक घडामोडी, प्रबळ स्वइच्छा, प्रबळ आकांक्षा आणि धार्मिक प्राबल्य, प्रथा कुप्रथा, आणि समाज निती नियमणे, आचार, विचार, लोक निती प्रबळ लैंगिक इच्छा या मधील बदलते वातावरण यांचे कुटुंब संस्थेवर परिणाम दिसतात. कुटुंब एक सामाजिक व्यवस्था किंवा कुटुंब एक सामाजिक संस्था असे हि समाजशास्त्र व समाजकार्य यात मानले जाते. कुटुंब एक सामाजिक संस्था किंवा सामाजिकरण घटक म्हणून समस्या सूत्रण व समस्या शोधन करण्याचा प्रयत्न करण्यात येत आहे.

३) संशोधनाची उपयुक्तता (Rational Of Study) :-

कुटुंब संस्था ही निरनिराळ्या मार्गाने आंतरसंबंधीत व एकमेकावर अवलंबून असते. आणि ही एकमेकांशी जोडलेली असते. कुटुंबातील एका सदस्यावर परिणाम झाला, की पुर्ण कुटुंब विस्कळीत होते. कुटुंब व्यवस्था ही एक खुली व्यवस्था आहे. कुटुंबाला स्वतःचे मुल्य, संस्कृती, जीवनपध्दती, वर्तन प्रकार व कुटुंबाचे स्वतःचे नियम, कायदे ते अलिखीत स्वरुपाचे असतात

Dogo Rangsang Research Journal
(A Bilingual Research Journal, Indexed in UGC-Care list)
Vol-11, Issue. 11 No.01 November 2021

ISSN : 2347-7180

DOGO RANGSANG

Research Journal

দগো ৰাংছাং

গৱেষণা পত্ৰিকা

CHIEF EDITOR (HON.): মুখ্য সম্পাদক (অবৈতনিক):
Dr. Upen Rabha Hakacham ড° উপেন ৰাভা হাকাচাম
EDITORS (HON.) : সম্পাদকদ্বয় (অবৈতনিক) :
Dr. Lalit Chandra Rabha ড° ললিত চন্দ্ৰ ৰাভা
Dr. Neeva Rani Phukan ড° নিভা ৰাণী ফুকন

Scanned by CamScanner

A Peer Reviewed Bilingual Research Journal
(Indexed in UGC-CARE List)

ISSN 2347-7180

DOGO RANGSANG RESEARCH JOURNAL
দগো ৰাংছাং গৱেষণা পত্ৰিকা

Chief Editor (Hon.) : Dr. Upen Rabha Hakacham
Editors (Hon.) : Dr. Lalit Chandra Rabha
Dr. Neeva Rani Phukan

মুখ্য সম্পাদক (অবৈতনিক) : ড° উপেন ৰাভা হাকাচাম
সম্পাদকদ্বয় (অবৈতনিক) : ড° ললিত চন্দ্ৰ ৰাভা
ড° নিভা ৰাণী ফুকন

Dogo Rangsang Research Society
Reg. No. KAM-M/263/L/ 595 of 2015-16
Gauhati University Campus
Guwahati - 781014

Scanned by CamScanner

INDEX

S.No	TITLE	Page No
1	DECREASED LDL CHOLESTEROL LEVELS IN OBESE/ OVERWEIGHT WOMEN WITH METABOLIC SYNDROME RISK FACTORS	1
2	A REVIEW ON IMPACT OF COVID-19 PANDEMIC ON AGRICULTURAL COMMUNITY	8
3	NEW CRYPTOGRAPHIC ARCHITECTURE USING QUANTUM DOT CELLULAR AUTOMATA	20
4	CIVIC ENGAGEMENT: AN INITIATIVE OF YOUTH CBOS FOR RURAL UPLIFTMENT	39
5	A STUDY ON THE INFORMATION SOURCES USED BY MUTUAL FUND INVESTORS AND ITS IMPACT ON INVESTMENT	46
6	CONFRONTATION AND CONCEPTUALIZATION IN CHIMAMANDA NGOZI ADICHIE'S *AMERICANAH*	51
7	A STUDY OF IMPACT OF ONLINE TEACHING – LEARNING PRACTICES AND SUBSEQUENT CHALLENGES FACED DURING COVID-19 WITH SPECIAL REFERENCE TO AURANGABAD CITY	55
8	CULTURE AND ITS REFLECTIONS IN THE POETRY OF SHIV K. KUMAR	62
9	THE ADMIRABLE ANTICS OF MERCY WATSON IN KATE DI CAMILLO'S *MERCY WATSON TO THE RESCUE, MERCY WATSON GOES FOR A RIDE* AND *MERCY WATSON FIGHTS CRIME*	68
10	EMPIRICAL STUDY OF COVID 19 ON THE INDIAN BANKING SECTOR: A WAY FORWARD	71
11	HOW DO STUDENTS PERCEIVE THE USEFULNESS OF SMART-PHONES? LEARNING FROM EMPIRICAL STUDY	79
12	DISSECTION OF POLITICAL CONTEMPORARY KARNATAKA	89
13	ENGLISH TO MARATHI TRANSLATION BY USING NEURAL NETWORK WITH ATTENTION MECHANISM	95
14	A HOLISTIC PICTURE OF HIGHER EDUCATION IN KASHMIR VALLEY AND SPECIAL CHALLENGES ON ACCOUNT OF VOLATILE SITUATION	106
15	ALGEBRAIC PROPERTIES OF CONVOLUTION OF ARITHMETIC FUNCTIONS ON THE PARTIAL SUB-BASIC SEQUENCE OF SQUARE-FREE ODD INTEGERS	114
16	RETHINKING AND THE REPRESENTATION OF MULTIPLE IDENTITIES IN THE SELECTED WORKS OF MAYA ANGELOU, TONI MORRISON & ZORA NEALE HURSTON	122
17	BUSINESS PERFORMANCE OF SELECTED CHIT FUND COMPANIES IN TRICHY REGION	126
18	DEVARAJ URS AND HIS ACHIEVEMENTS (1972-78)	135
19	ALGEBRAIC PROPERTIES OF CONVOLUTION OF ARITHMETIC FUNCTIONS ON THE PARTIAL SUB-BASIC SEQUENCE OF SQUARE-FREE ODD INTEGERS	139
20	NEW OPPORTUNITY FOR AUDIT WITH USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: A REVIEW	145

Scanned by CamScanner

Dogo Rangsang Research Journal
ISSN : 2347-7180
UGC Care Group I Journal
Vol-11 Issue-11 No. 01 November 2021

CIVIC ENGAGEMENT: AN INITIATIVE OF YOUTH CBOS FOR RURAL UPLIFTMENT

Dr. Bharat Dasharath Khandagale, Asst. Professor PJN College of Social Work, Amalner Dist. Jalgaon (Affiliated to KBC-NMU Jalgaon) Maharashtra.
Dr. Sanjay D. Gawal, Associate Professor, Dept. of Social Work, Mahatma Basweshwar College, Latur (Affiliated to SRTMU Nanded) Maharashtra.

Abstract

Rural development means not availability of urban amenities and facilities in rural areas; the concept of rural development is very multi-dimensional. Many previous reports, statistics and research have point out the importance of people participation to achieve developmental goals of any scheme. The new developmental policies and commissions also give priorities to lead the involvement of grass root people and stakeholder in developmental initiatives. Role of Youth's Community Based Organizations (CBO) at community level is becoming very crucial to enhance the people participation in various developmental initiatives. It's improved the Social Capital of their community and contributes to develop linkages with various sources.

The objectives of present study was to understand the socio-economic contribution of youth CBOs at village level, impact of CBOs on local governance and community engagement of youth through CBOs. The study is conducted in 15 selected villages of Jalgaon district of North Maharashtra where the performance of youth CBOs are accountable and empirical data is used to discuss the facts. Results and outcomes of the study provide important insights to understand the importance of CBOs for Youth Development. Youth CBOs are not only manage social, political and economical grass root dynamics but also spiritual, religious and cultural, there is needed to understand the little role and future scope CBOs in rural development.

- **Key Words:** Local Governance, Community Based Organizations, Social Capital, People Participation.

Introduction:

Present situation of our country demands people centric development, the centre of developmental programme should be a common man. In this regard the responsibility of any common man also should be understood by each and every individual. Amidst the economies that are crashing under the pressure of global crisis, India is one of the few economies still growing strong at 7%. But can this phenomenal growth be sustained? It is possible only if this growth is inclusive. This means that bottom of the pyramid should not be left behind in the process of development. Policy makers have made several attempts to achieve this objective. But the success of such efforts is impossible unless the community is involved. Community based organizations (CBOs) and informal social network ties which are a part of social capital can help bring about this participatory development. Collective action formed by membership in these CBOs and informal social network ties drives household decisions at micro and macro levels for better or for worse. This includes decision to invest in human capital which here means socio-cultural, economic and environmental. The developmental engagement of various groups of community increases the community participation in development. This helps to enhance accountability, transparency and collective responsibilities of the community towards their development programme.

Conceptual Framework:

Community Engagement: The term Community engagement refers to the process by which community benefit organizations and individuals build ongoing, permanent relationships for the purpose of applying a collective vision for the benefit of a community. It is a plan process with the specific aim of working with identified groups of people – whether they are connected by location, interest or affiliation – to understand and address issues affecting their well-being.

Community Engagement of Youth Engagement can cover consultation, extension, communication, education, public participation, participative democracy or working in partnership. It can take many

Copyright @ 2021 Authors

Scanned by CamScanner

ISSN 2348-3857

Research Reinforcement

ISSN 2348 3857

Research Reinforcement

(A Peer Reviewed International Refereed Journal)

रिसर्च रिइन्फोर्समेंट

Volume 9 Issue 2 November 2021 - April 2022

Scanned by CamScanner

ISSN 2348-3857

Research Reinforcement

(A Peer Reviewed International Refereed Journal)

Editor's Desk

Patron

Shri Rajendra Prasad Gupta, RAS (Rtd.)
Govt. of Rajasthan Jaipur (Rajasthan)
Address- 94/200, Vijay Path, Mansarover, Jaipur-20, Rajasthan
Email Id : rpguptaraj@yahoo.com

Editor in Chief

Dr. Pankaj Gupta
Assistant Professor in Selection Scale
Department of Political Science
BND Government Arts College, Chimanpura, Jaipur
Address- 111/142, Vijay Path, Mansarover, Jaipur-20, Rajasthan
Email Id : drpankajgupta1979@gmail.com

Editors

Commerce & Management Section

Vinay Kumar Sharma
Former Dean, Faculty of Commerce, University of Rajasthan, Jaipur (Raj.)
Principal (Retd.), Department of College Education, Government of Rajasthan
Address- 1 / 96 Chitrakoot near Global heart hospital, Vaishali Nagar Jaipur
Email Id : 59vinaysharma@gmail.com

Social Science & Environment Section

Dr. Vinod K. Bhardwaj
Associate Professor
Commissionerate of College Education, Rajasthan
Address-66 Gangotri Nagar, Gopalpura, Bypass, Jaipur-18, Rajasthan
Email Id : drvkb 25@gmail.com

Scanned by CamScanner

Research Reinforcement
ISSN 2348-3857

Research Reinforcement

(A Peer Reviewed International Refereed Journal)

Contents

S.No.	Particulars	Page No.
1.	**Consciousness and Inclusiveness among Female Youths: A Way Forward** Dr. Bharat Dashrath Khandagale	1
2.	**Indigenous Cultural Heritage a Reflection for Sustainable Development in Zunheboto District, Nagaland** Libo Z Yepthomi and Wangshimenla	6
3.	**A Study on the Rights of the Victims in the Indian Criminal Justice System** Dr. Dalpat Singh	15
4.	**India's Kashmir Policy and India: Pakistan Relations** Dr. Mahadev Singh	24
5.	**Cyber Crimes against Women and the Legal Framework in India** Dr. Parul Pareek	36
6.	**Alienation and Existential Dilemma in Upmanyu Chatterjee's *English, August: An Indian Story*** Aditi Kalra	43
7.	**Women Empowerment: Right Perspective** Reena Kumari	48
8.	**Reflection on the Law and Policy on Environmental Protection in India** Dr. Rachna Katta Khandelwal	52
9.	**Changing Trends of Social and Cultural life in India: Effects of Westernization** Dr. Anju Beniwal	61
10.	**Impact of Tourism on the Indian Economy** Dr. Lalit Kumar Nagora	68
11.	**Exploring the Impact of Green Banking during Pandemic** Pankaj Kumar Bhalawat and Dr. Priyamvada Soral	73
12.	**Collingwood on Art, Imagination and Expression** Dr. Vinita Nair	79
13.	**Women Empowerment: An Empirical Study** Dr. Minal Sharma	86

Scanned by CamScanner

Research Reinforcement | A Peer Reviewed International Refereed Journal | ISSN 2348-3857
Vol. 9, Issue 2 | November 2021 - April 2022 | pp. 1-5

Consciousness and Inclusiveness among Female Youths: A Way Forward

Dr. Bharat Dashrath Khandagale
Assistant Professor
PJN College of Social Work, Amalner, Dist. Jalgaon (Maharashtra)

Abstract

Social inclusiveness by creating equitable opportunities for all is one of envisages of National Youth Policy 2014. The inclusion of female youth in grabbing job opportunities needs education and higher education and implementation of education in getting job. As per the report of UGC the enrollment of female in the higher education had risen from 10% to 41.5% in 2010-11. Female have higher education but they deprive themselves from getting responsible job. There are many reasons responsible for that, female try to capture basic needs and neglects self-esteem. Female Youth's sense of self as empowered and competent will obviously make them aware of their inherent value and innate potential to bring educational, social, economical, political development. The objective of this paper is to find out the ways for promoting positive female youth so that they can become aware of their own identity. The present paper is based on observations and secondary data. Family, School, community and individual can contribute a way to consider female youth as individual member of society and not in relation with male and female only. Female youth's socialization has tremendous effect on the female mind and consequently has effect on their cognitive development so there is a need to change the process of socialization which promotes female youth supportive to male youth rather equal.

Keywords: *Inclusion, Female Consciousness, Socialization, Self-Identity, Inclusiveness*

Introduction

Youth development means growing and developing the skills and attitudes young people need to take part in society, now and in the forthcoming future. Female youth is entrapped in the bondage of patriarchal values, spiritual belief, and mostly in their being feminine. Because of their feminity they are looked as subsidiary or supportive to the male. They are in the society but are not inclusively adopted. For the female youth consciousness and inclusiveness it needs collective efforts on the behalf of government, individual, family and society which will boost and support female to achieve goal and a sense of being equal and free as like male youth. Social inclusiveness by creating equitable opportunities for all is one of envisages of National Youth Policy 2014. Job opportunities require higher qualification and the will of the female youth to opt for job. Most of girl study to get better husband or become marriageable. Mary Wollstonecraft said in her book, "The minds of women are no different from the minds of men, but that only men and women differ in their bodies. Women become silly creatures because the goal of their education is to lure a man. A system based on one's sex's dependence is demeaning to everyone." The mindset of the female youth is being carved by social and traditional values. Women are reflected in epic and myths as totally devoted to their male partner of

Scanned by CamScanner

WOMEN DEVELOPMENT: AN EXPLORATION OF PATHWAYS OF EMPOWERMENT

Dr. Bharat Dasharath Khandagale, Asst. Professor PJN College of Social Work, Amalner Dist. Jalgaon, Maharashtra, India. Email: bdkhandagale@gmail.com

Abstract:

Women's development has become the core concern of various government programmes and policies in India. The empowerment of women is a complex journey from hidden and unpaid work to paid and dignified work. Eight recent government schemes Beti Bachao, Beti Padhao, Sukanya Samriddhi Account, One Stop Center Scheme, Pradhan Mantri Ujjwala Yojna, Mahila E-Haat, National Gandhi National Creche Scheme for Children for Working Mothers, Maternity Benefit Programme, Women's Helpline look promising, yet there is need to unfold the tensions and contradictions that arises while balancing family and work responsibilities. Social norms and division of household work has become main obstacle in the pathways of the empowerment of women. The national policy for women empowerment 2016 defines empowerment, 'it is a process that leads women to realize their full potential, their rights to have access to opportunities, resources and choices with the freedom of decision making both within home and outside home.' The researcher explores how unequal distribution of household works, biological limitations and social norms become challenges and obstacle in the pathways of women's empowerment and how women faces the difficulty of getting free time for their personal care. Thereby, it leaves a scope for the need to develop the perspective which will help to lessen the burden of tensions and contradictions in women's lives.

Women in India attempt to follow the balanced course of life journey to become empowered women. Hence the aim of the present study is to explore the various ways, policies and programmes which will support and prove beneficial in their journey towards desired goal. The researcher uses life course theoretical perspective which encompasses ideas and observation from multidisciplinary discipline and refers to individual lives and socioeconomic context. Findings of the study will be useful for policy makers to make laws accordingly and it will also useful for bringing societal change in the gender equality in the household work.

Keywords: Women Empowerment, Household Work, Gender Equality, Life Course Theory.

Introduction:

Women's empowerment is an essential step to bring women's development. There is inter connection between women's development and the sources and pathways through which women can become empowered. National policy for women 2016 states various policies and programmes to bring change in women's social, political and economical life. In practice, women still struggle to overcome biological and social limitations. Limitations of pregnancy and nurturing baby, household work, responsibilities of elder family members and relatives put more burdens on women. Bearing job responsibilities and household responsibilities creates havoc in women's lives. Women undertake the bulk of unpaid care work such as looking after and educating children, looking after older family members, caring for the sick, preparing food, cleaning, and collecting water and fuel etc. this unequal burden of unpaid care undermines women's participation in economy (National Policy for Women 2016). There is need to focus on this gender inequality in the household work and undertake new strategies to lessen the burden of household activities. Equal access to education and employment raise women's lives up to some standard but still there is a lot of issues which women still faces. Women get busy themselves in doing both paid and unpaid work. Hence some steps should be taken to make free time available to them such as parental care center. Women development does not mean only economic independency but social, political and equal opportunity in decision. Hence different pathways are necessary part of women empowerment. Pathways are one kind of 'track' which will direct women to select among those ways and bring positive change in their lives. Women's development is one kind of journey. Exploration of various pathways ena

Copyright @ 2021 Aut

Scanned by CamScanner

तिफण

अंक

लोककवी वामनदादा कर्डक विशेषांक

Scanned by CamScanner

साहित्य, कला आणि लोकसंस्कृतीला वाहिलेलं त्रैमासिक

तिफण

वर्ष १२ वे, अंक – दुसरा: जुलै-ऑगस्ट-सप्टेंबर २०२१

UGC Care Listed Journal
ISSN 2231 - 573X

● संपादक ●
डॉ. शिवाजी हुसे
पत्ता : संपादक, तिफण, 'शिवार', श्रीराम कॉलनी,
हिवरखेडा रोड, कन्नड, जि. औरंगाबाद – ४३११०३.
मो. ९९०४००३९९८

Scanned by CamScanner

44.	वामनदादा कर्डक यांच्या गीतातील सामाजिकता - डॉ. मिलिंद भगवानराव पट्टे / - सुधाकर चौधरी	189 - 191
45.	लोककवी वामनदादा कर्डक : व्यक्ती आणि कार्य - डॉ. योगिता देवगिरीकर	192 - 194
46.	लोककवी वामनदादा कर्डक यांच्या कवितेतील आंबेडकरी तत्त्वज्ञान - प्रा. मनिषा डोंगरे	195 - 197
47.	लोककवी वामनदादा कर्डक यांच्या गीतांतील मानवीमूल्य व संविधानात्मक विचार - प्रा. डॉ. भरत दगडू शृंगारे	198 - 201
48.	वामनदादा कर्डक यांच्या कवितेतील सामाजिकता - प्रा. ज्ञानेश्वर कांबळे	202 – 204
49.	कवी वामनदादा कर्डक यांच्या कवितेतील 'माणूस' - प्रा. डॉ. डांगे दत्तात्रय मलंग	205 - 208
50.	लोककवी वामनदादा कर्डक यांच्या कवितेतील आंबेडकरी तत्त्वज्ञान - डॉ. अंजली दशरथ कांडे	209 - 212
51.	आंबेडकरी चळवळीचे गायक वामनदादा कर्डक यांचे समाज प्रबोधनातील योगदान - डॉ. सुरेश किसन भवाळे	213 - 217
52.	वामनदादा कर्डक यांचे ललित साहित्य - मदन काशीनाथ गर्जे	218 - 221
53.	वामनदादांच्या कवितेतील सामाजिकतेला आंबेडकरी तत्त्वज्ञानाचे अधिष्ठान - प्रा. सारिका शिवाजीराव पाथरे	222 - 225
54.	महाकवी वामनदादा कर्डक यांच्या कवितेतील आंबेडकरी तत्त्वज्ञान - प्रा. डॉ. शैलजा श्रीधर शिंदे	226 – 229
55.	वामनदादांच्या गझलेतील संग्रामशीलता - डॉ. प्रकाश गाडेकर	230 – 236
56.	समतेची क्रांतिगीते गाणारा लोककवी : वामनदादा कर्डक - डॉ. एकनाथ श्रीपती फुटाणे	237 – 243
57.	वामनदादा कर्डकांच्या गीतातील सामाजिक पर्यावरण - प्रा. डॉ. कल्पना नारायण गायकवाड	244 – 247
58.	शाहीर वामनदादा कर्डक यांच्या गझलेचा आकृतिबंध - गजानन भुसारे	248 - 252

Scanned by CamScanner

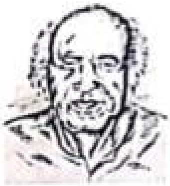

लोककवी वामनदादा कर्डक यांच्या गीतांतील मानवीमूल्य व संविधानात्मक विचार

- प्रा. डॉ. भरत दशरथ खंडागळे,
सहा. प्राध्यापक
समाजकार्य महाविद्यालय अमळनेर, जि. जळगाव

महाराष्ट्रातील लोककलांचे व साहित्याचे अनेक विविध प्रकार आहेत. त्यांचे पारंपारिक पध्दतीचे जतन आणि उपयोग देखील लोकजिवनाने केल्याने अनेक संशोधनातून व अभ्यासामधून अधोरेखीत झालेले आहे. या लोकसाहित्यातील गीत, भारूड, भजन, पदन पोवाडा, गवळण, लावणी, आणि शाहिरांचे हे सर्व महाराष्ट्राच्या वाङ्मय प्रकारातील गायिले जाणारे काव्य संपदा आहे (कदम 2017). ही काव्य संपदा अनेक लेखकांनी व साहित्यिकांनी त्यांच्या योगदानातून पावन केलेली आहे.

जे गीत किंवा काव्य लोकांच्या जीवनात किंवा राहणीमानातील मोलाचे बदल घडविण्यास, वैचारिक परिवर्तन करण्यास कारणीभूत ठरले अशा गीतांना जन मानसात मोलाचे स्थान आहे. अशाच पैकी एक नवा समाज निर्मितीची प्रेरणा फुलवणारे आणि लोकशाही मूल्ये रूजवणारी फुले शाहू आंबेडकरवादी चळवळीचे प्रतिभावंत गीतकार, शाहीर व लोककवी वामनदादा कर्डक होय. वामनदादा यांनी आपल्या लेखणी मधून समानता न्याय एकता गुलामगिरीमुक्त जीवन मानवता आणि अन्यायाविरूद्ध संघर्ष करण्यासाठी शब्द अनेक सामाजिक चळवळींना दिलेले आहे. भारतीय राज्यघटनेतील तत्वज्ञान लोकगीतांतून प्रसारित करून लोकांना त्यांच्या अधिकार व कर्तव्यांची जाणीव, न्याय त्यांच्या संघर्षाची आणि समतावादीशील समाज निर्मितीची प्रेरणा वामनदादा यांनी आपल्या विविध प्रकारच्या गीत रचनेतून दिलेले आहे. बोलण्यात जगण्यात आणि संपूर्ण जीवनात प्रत्येक प्रश्नांच्या इलाजात डॉ बाबासाहेब आंबेडकरांचे तत्वज्ञान कसे उपयोगी आहे. याची जाणीव आपल्या गीतांमधून विशाल पणे वामनदादा यांनी मांडले आहे.

समतावादीशील विचारांची पार्श्वभूमी

लोककवी वामनदादा कर्डक यांच्या वाङ्मयांतून भारतीय समाजाला समतावादीशील लोकशाही मूल्यांची शिकवण आणि प्रेरणा मिळाली. समाजातील बहुजन वंचित आणि मागास जनतेच्या शिक्षणामुळे जाती या वाटा फोडण्याचे कार्य तत्कालीन समाजव्यवस्थेत लोककवी वामनदादा कर्डक यांच्या साहित्यातून झाले. अत्यंत गरिबीच्या व हालाखिच्या परिस्थितीमध्ये नाशिक जिल्ह्यातील छोट्याशा गावात स्वातंत्र्यपूर्व काळात जन्मलेल्या वामनदादांना बालपणापासूनच गरीबी शिक्षणातूनक धडपड आणि जिवनाचे चटके बसले होते. या जाणीवेतूनच वामनदादाचे लोकसाहित्य डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांनी निर्माण केलेल्या समतावादीशील भारतीय राज्यघटनेच्या मूल्यांवर आधारित विचारांची जाणीव जागृती करणारे आहे. देशातील शोषणीय कष्टकरी जनता संविधानीक अधिकारांच्या माध्यमातून माणूस म्हणून जगण्यास सक्षम होण्यासाठी लोककवी वामनदादा कर्डक यांच्या गीतांचा उपयोग अत्यंत महत्त्वपूर्ण ठरलेला आहे. महाराष्ट्रातील आंबेडकरी चळवळींमधील कवी शाहीर गीतकार म्हणून वामनदादा यांचे योगदान खूप महत्वाचे आणि भरीव स्वरूपाचे आहे. त्यांनी दहा हजाराहून अधिक गीते

Scanned by CamScanner

COSMOS
4.270

Journal of Research and Development

A Multidisciplinary International Level Refereed Journal
UGC Journal List No.64768 • Impact Factor 4.270

Pankaj Shaikshanik and Samajik Sanstha's

Pankaj Kala Mahavidyalaya, Chopda

'B' Grade NAAC Accredited

Organizing

One Day Interdisciplinary National Conference On

RECENT TRENDS IN HUMANITIES

Vol.No. 08 • Special Issue 09
March 2018 • ISSN No. 2230-9578

Editor
Dr. Sambhaji Desai
Principal

Sponsored by
North Maharashtra University, Jalgaon

Scanned by CamScanner

Journal of Research and Development
A Multidisciplinary International Level Referred Journal

COSMOS
IMPACT FACTOR
4.270
UGC Journal List No. 64768

Vol.No. 08 Special Issue 09 March 2018 ISSN No. 2230-9578

Pankaj Shaikshanik and Samajik Sanstha's

Pankaj Kala Mahavidyalaya, Chopda

'B' Grade NAAC Accredited

Organized

One Day Interdisciplinary National Conference

On

RECENT TRENDS IN HUMANITIES

- Editor -

Dr. Sambhaji N. Desai

Principal

Scanned by CamScanner

- वर्तमानकालीन भारतीय राजकारणातील पक्षांचे बदलते प्रवाह : एक विश्लेषणात्मक अध्ययन १२२
  - बाबासाहेब कैलास जाधव
- भारत-पाकिस्तान यांच्यातील सिंधु जलविवादाचा आर्थिक संबंध १२५
  - चौहान सिंह राजपूत
- बदलते प्रवाह के परिप्रेक्ष्य में हलाला १२८
  - डॉ. शिवकान्त विश्वनाथ पाटील
- युद्ध के दार्शनिक विचार और वर्तमान चुनौतियाँ १३०
  - प्रा. राहुल बी. जगदे
- पर्यावरण समस्या : पर्यावरण विनाश के लिए जिम्मेदार कौन? १३३
  - प्रा. डॉ. विजय नारायण गुप्त
- हिन्दी के उपन्यासों में पर्यावरणीय समस्याएँ १३६
  - डॉ. राजेश भाले
- Human Rights and Environment pollution: Indian Perspective 139
  - Mr. Reddy V. S. (Asst. Professor)
- Reference Services in the Libraries : A New Approach 141
  - Vijaykumar N. Mulimani
- Issues Related to Rural Development in Maharashtra 146
  - Dr. Dinesh Shivaji Maune
- Panchyat Raj And Women Empowerment 148
  - Dr. Argade Ambadas
- Globalisation And Loss Of Human Values In Arundhati Roy's The God Of Small Things 151
  - Dr. Panchappa Ramchandra Waghmare
- Impact of Social Media on Reading Habits : An Overview 154
  - Mr. Subhash B. Ahire
- Gearing with Inclusion: Dr. Babasaheb Ambedkar's Contribution to Subaltern Society 157
  - Prof. Shriniwas S. Bhanare
- Study of Multiculturalism with Special Reference to Jhumpa Lahiri's Novel The Namesake 160
  - Mr. Babasaheb Ramdas Kangune
- Digital Payment System In India 163
  - Dnyaneshwar A Wakode
- Right To Environment As A Fundamental Right Guaranteed In Indian Constitution - A Judicial Perspective 166
  - Smt. Pradnya P. Sawarkar
- Rural Development : Differential Practice-Based Perspectives 168
  - Dr. Bharat D. Khandagale
- Changing Trends in Library and Information Science to the Current Era 172
  - Dr. Chandrashekhar D. Wani
- E-Learning-Teaching : A Skill Oriented Process For Quality Higher Education In India 175
  - Dr. A.T. Gavhale
- Impact Of Superstations On Mental Health Among Female Teachers In Shirpur City 177
  - Dr. Bachute Milind Bhagwanrao
- Impact On Indian Market Opportunities And Limitations 180
  - Prof. Devendrasing V. Thakor
  - Prof. Ravindra D. Wagh
- Environmental Impact On Crop Combination In Chopda Tahsil Of Jalgaon District 183
  - Dr. Shaileshkumar A. Wagh

Scanned by CamScanner

Rural Development : Differential Practice-Based Perspectives

- Dr. Bharat D. Khandagale
Asst. Professor
PJH College of Social Work, Amalner

Introduction

The term rural development is refers to the wellbeing of rural community, progress, change and improvement in the life rural poor, alleviation of poverty, caste and gender free construction of society is the aims of rural development. Socio-economic, balanced, equal and inclusive growth of each and every group of rural society means rural development.

"Rural development is a strategy designed to improve the social and economic life of specific group of people" – the rural poor.

Rural development is the improvement in the living standard of the rural dwellers by engaging them in productive activities such as the establishment of rural industries that will increase their income. It is seen by these scholars as a means of raising the sustainable living of the rural poor by giving them the opportunity to develop their full potentials.

According to the World Bank "Rural Development must be clearly designed to increase production. It recognizes that improved food supplies and nutrition, together with basic services, such as health and education, not only directly improve the physical well-being and quality of life of the rural poor, but can also indirectly enhance their productivity and their ability to contribute to the national economy".

Objective and Methodology

To make a systematic discussion of theoretical perspectives, components and practice based approaches of rural development with social work point of view is objective this paper. This paper is based on literature review of available print and electronic form. The doctrine method research is used to discuss the issues systematically. This paper will help to understand the different angels and perspective of rural development with field practice dimension.

Components of Rural Development

The word 'rural development' is a combination of two words can be said an expansion of the term development which refers to qualitative changes in life of people living in rural areas. There are three basic elements of rural development which are helpful to determine the true meaning of the concept like, 1) basic necessities of life, 2) self respect and freedom (Shinde, 2015:18). The improvement in quality of life a precursor to process of rural development where the following prime component to measure improvement quality of life among rural communities in real sense.

1 Agriculture: Mechanizations, High Yielding seeds, Pest control, marketing.
2 Village Industries: Modernizations, Technical training, marketing
3 Education: Technical, artesian skills, agriculture, quality school education, mid day meal.
4 Services: Transportation, family welfare, banking, water and sanitation,
5. Local governance: Participation, representation, decentralization, transparency, equality, freedom and democracy.
6 Livelihood generation: Availability of employment, fair wages, small scale and home based entrepreneurship, side business.
7 Social System: Social capital, social security, inclusion, gender equality, healthy relations, mobility and network.
8 Health: Awareness, health facilities, nutritional awareness, reproductive child health, family planning, immunization.
9 Religion and harmony: Religious and spiritual wellbeing, peace and cultural acceptance, celebration of festivals and programmes.

These components described in following chart-

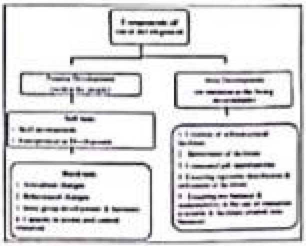

(Source: Bhose, 2003.85).

Approaches to Rural Development:

Development is fundamentally a process of change

Volume 8 (Issue 01)
January, 2018

ISSN-2230-9578

Journal of Research and Development

- A Multidisciplinary International Level Refereed Journal

COSMOS IMPACT FACTOR
4.270

UGC Journal list No. 64768

Editor
Dr. R. V. Bhole

'Ravichandram' Survey No-101/1, Plot No-23, Mundada Nagar, Jalgaon (M.S.) 425102
Email- rbhole1965@gmail.com Visit-www.jrdrvb.com

Scanned by CamScanner

ISSN-2230-9578

Journal of Research and Development

Volume 8 (Issue 01), January, 2018

सम्पादक –

प्रा. डॉ. आर. पी. भोळे

संपादकीय कार्यालय

Journal of Research and Development
C/o 'Ravichandram' Survey No-101/1, Plot No-23,
Mundada Nagar, Jalgaon (M.S.) 425102

१) सम्पादन – प्रकाशन एवं संचालन अवैतनिक

२) कला साहित्य संस्कृती समाज इतिहास राजनिती एवं आर्थिक विषयों पर केंद्रीत शोधपत्र आमंत्रित है।

३) जर्नल ऑफ रिसर्च अॅन्ड डेव्हलपमेंट में प्रकाशित शोध/विचार पत्रों में व्यक्त चिन्तन एवं दृष्टीकोन सम्बधित लेखकों के है। उससे जर्नल का सहमत होना आवश्यक नही है।

४) सदस्यता फार्म एवं नियमावली अंक के अंतिम पृष्ट पर देखे।

५) जर्नल ऑफ रिसर्च अॅन्ड डेव्हलपमेंट का प्रकाशन प्राध्यापकों को प्राध्यापकों के द्वारा, प्राध्यापकों के लिए एक अव्यावसायिक सहयोगी प्रयास।

६) सदस्यता शुल्क का भुगतान नगद मनी ऑर्डर द्वारा जर्नल ऑफ रिसर्च अॅन्ड डेव्हलपमेंट जलगांव के पतेपर भिजवाए।

७) मराठी भाषाके शोध पत्र प्रकाशित किए जाएंगे।

८) इस शोध पत्रिका को प्रकाशित करते हुए पुर्ण सावधानी बरती गई है। फिर भी किसी प्रकारकी त्रुटि के लिए सम्पादक प्रकाशक मुद्रक जिम्मेदार नही होगा। समस्त विवादों का न्यायक्षेत्र जलगांव होगा।

९) जर्नल ऑफ रिसर्च अॅन्ड डेव्हलपमेंट में प्रकाशनार्थ प्राप्त होने वाले शोधपत्रो का चयन एव उनकी स्वीकृती। अस्वीकृती का निर्णय संबंधित विषय के दो विशेषज्ञो की राय से सम्पादन मंडल द्वारा लिया जाता है।

EDITORIAL BOARD

1) Prof. Andrew Cherepanov, Detroit, Michigan (USA)
2) Nguyen Kim Anh (HANOI) Vietnam
3) Dr. R. K. Narkhede, Nanded
4) Principal Dr. J. B. Anjane, Ainpur
5) Prof. B. P. Mishra, Aizawal (Mizoram)
6) Dr. L. N. Varma, Raipur (C.G.)
7) Prof. R. J. Varma, Bhavnagar (Guj.)
8) Dr. C. V. Rajeshwari, Pottikonda (A.P.)
9) Dr. S. B. Gaikwad, Miraj
10) Dr. D. D. Sharma, Shimla (H.P.)
11) Dr. Venu Triwedi, Indore (M.P.)
12) Dr. Chitra Ramanan, Navi Mumbai
13) Dr. Kaveri Dabholkar, Bilaspur (C.G.)
14) Dr. Jadhao Subhash P. (Washim)
15) Dr. A. D. Bhosale (Khamgaon)

Scanned by CamScanner

ISSN-2230-9578

Journal of Research and Development

Volume 8 (Issue 01), January, 2018

INDEX

Sr. No	Title	Page
1	Development of Rural Enterpreneurship Throught Microfinance Instution - A Case Study Abhinandan N, Dr A M Kadakol	1
2	Thermal power plant influence on Chlorophyll content in Madhucaindicaat Korba in Chhattisgarh state Priyanka Garg and S S Singh	12
3	Problems in Translation of Vasant Kanetkar's Marathi Play 'Devanche Manorajya' into English Mr. Babasaheb Ramdas Kangune, Dr.Rajendraprasad Yashawant Shinde	18
4	Phytochemical Studies of Cassia fistula Bark and Leaves Acetone Extracts and FTIR analysis Mahesh Baviskar	26
5	SPATIAL ANALYSIS OF ASSOCIATION BETWEEN AGRICULTURAL LAND USE AND POPULATION IN JALGAON DISTRICT, MAHARASHTRA Dr. S. N. Bharambe	34
6	Violence against Women: A Social Problem Dr. Sangeeta, Dr. Rachna Sharma	48
7	Multiculturalism and Indian Diaspora: The Introspection Dr. Bharat D. Khandagal	51
8	"पाकिस्तान पुरस्कृत दहशतवाद" भारताच्या अंतर्गत सुरक्षेला धोका : एक विश्लेषणात्मक अभ्यास प्रा. एस. आर. पाटील	57
9	इयत्ता दहावीच्या विद्यार्थ्यांना विज्ञान आणि तंत्रज्ञान विषयातील संकल्पना अध्यापनासाठी स्वनिर्मित शैक्षणिक अध्यापन साहित्य आणि पॉवर पॉईन्ट प्रेझेन्टेशनचा उपयोजनाचा अभ्यास. डॉ. नाना नारायण सांळुंखे, प्रा. स्वाती लक्ष्मण तायडे	60

Scanned by CamScanner

Journal of Research & Development
Vol. 8 (Issue 01), January, 2018
(ISSN-2230-9578)

Multiculturalism and Indian Diaspora: The Introspection

Dr. Bharat D. Khandagale
Asst. Professor, PJN College of Social Work, Amalner Dist. Jalgaon (MS)

Abstract: Multiculturalism or ethnic diversity relates to communities containing multiple cultures. As India has the second largest Diaspora in the world. The advent of globalization and migration brings new concepts such as trans-national families and hybridity of cultural identities. The overseas Indian community estimated at over 25 million is spread across every major region in the world. Thus constitutes diverse, heterogeneous and eclectic global community representing different regions, languages, cultures and faiths. They have sense of belongingness towards their country of origin as can be seen in the growing popularity of the Indian cinemas. In the 21st century because of the career opportunities and inventions in science and technology there is remarkable list of Indian Diaspora. They speak different languages and are indulged in variety of professions.

The impact of multiculturalism is based on situation of process of Diaspora. Diaspora may be forced or planned Diaspora. In this century Diasporas' communities are bridging gap between their place of origin country and host country. Indian government is launching new policies for Diasporas such as dual citizenship, Bhartiya Pravasi Divas. The tremendous changes has been taking place in this global world related with ITs and Technologies major migrations are taking place in various countries such as U.S.A. Japan South Africa. Overseas are making their own community.

The present paper is based on the secondary data, report of the high level Committee on Indian Diaspora, report of Pravasi Bharatiya Divas, and literature focusing on the issues related with hybridity and cultural displacement resulting in multiculturalism and Indian Diaspora. Developed countries attract knowledge workers with smart and attractive package and hence developing countries lost their intellectual power. Diaspora is not only a scattering or dispersion of a people but an experience made up of collectives and multiple journeys.

Keywords: Multiculturalism, Diaspora, Global Community, Cultural displacement, Trans-National families.

Introduction: Multiculturalism or ethnic diversity relates to communities containing multiple cultures. As India has the second largest Diaspora in the world. The advent of globalization and migration brings new concepts such as trans-national families and hybridity of cultural identities. The overseas Indian community is spread across every major region in the world. Thus constitutes diverse, heterogeneous and eclectic global community representing different regions, languages, cultures and faiths. They have sense

Scanned by CamScanner

Volume 8 (SpecialIssue 04)
January, 2018

ISSN-2230-9578

Journal of Research and Development

A Multidisciplinary International Level Refereed Journal

COSMOS
IMPACT FACTOR
4.270

UGC Journal list No. 64768

Editor : Dr. R. V. Bhole

'Ravichandram' Survey No-101/1, Plot No- 23, Mundada Nagar,
Jalgaon(M.S.) 425102
Email – info@jrdrb.com Visit – www.jrdrvb.com

Scanned by CamScanner

Journal of Research and Development
A Multidisciplinary International Level Refereed Journal

COSMOS
4.270
UGC Journal list No. 64768

National Conference
On
Recent Trends in Agriculture and Rural Development in India,

Volume 8
Special Issue-4 (Humanities), January 2017
ISSN-2230-9578

Special Issue Editor
Dr. Ahire Suresh Chintaman , Dept. of Geography

Editor
Dr. R. V. Bhole

Editorial Board

Prin. Dr. B. D. Borse, Uttamrao Patil College, Dahiwel Tal. Sakri, Dist. Dhule
Dr. S. R. Patil, Arts and Science College Dondaicha, Tal. Chopada Dist. Jalgaon
Prof. S. J. Bhadane, Dept. of Chemistry, Uttamrao Patil Arts and Science College, Dahiwel.
Prof. Dr. Suvarna T. Shinde, S.N.D.T. College of Women, Dhule. 424002.
Prof. I. U. Shaikh, Dept. of English, Uttamrao Patil Arts and Science College, Dahiwel.
Dr. R. D. Patil, Vasantrao Naik Arts & Science College, Shahada
Dr. Avinash Y. Badagujar, Arts and Science College, Varangaon

'Ravichandram' Survey No-101/1, Plot No-23, Mundada Nagar, Jalgaon (M. S.) 425102
Email-info@jrdrvb.com Visit-www.jrdrvb.com

Scanned by CamScanner

ISSN-2230-9578
COSMOS IMPACT FACTOR 4.270

Journal of Research and Development

Volume 8 (Special Issue 04) January, 2018

INDEX

अ.क्र.	पेपरचे नांव	लेखकाचे नांव	पेज नंबर
१	Dr. Babasaheb Ambedkar Views on Agrarian Issues	Dr. Sandesh wagh, Asso. Prof.Dept.History, University of Mumbai, Mumbai	१
२	भारतीय कृषी सद्य:स्थिती, आव्हाने व उपाय	डॉ.सुभाष पाटील, एस.एन.डी.टी.महिला विद्यापीठ पुणे	६
३	प्राचीनभारतातील प्राचीन, मध्ययुगीन व आधुनिक काळातील कृषी विकासाचा तुलनात्मक अभ्यास	डॉ.पी.एस.सोनवणे, सटाणा	१३
४	साहित्याची कृषी व ग्रामीण विकासातील भूमिका	प्रा.डॉ.वसुमती पुंडलीकराव पाटील, विमलबाई महाविद्यालय साक्री	१७
५	उस पिकासाठी उपयोगी सिंचन पध्दती आणि कृषी विकास	प्रा.डॉ.एस.एस.सैंदाणे, सि.गो. पाटील महाविद्यालय साक्री	२०
६	ग्रामीण विकासात शेतमाल प्रक्रिया उद्योगाची भूमिका	डॉ.सुधाकर एल.जाधव, आदर्श महाविद्यालय निजामपूर	२३
७	बहिणाबाई चौधरी यांच्या काव्यातील ग्रामीण व कृषी समाजदर्शन	प्रा.मिलिंद देवरे, आर.डी.देवरे महाविद्यालय म्हसदी	२५
८	शेतकरी आत्महत्याची कारण मिमांसा	प्रा.ज्ञानेश्वर काशिनाथ भामरे, कला विज्ञान महाविद्यालय नगांव	३०
९	मराठी साहित्यातील ग्रामीण व कृषी संवेदना	डॉ.हेमराज [illegible], उ.पा. महाविद्यालय दहिवेल	३४
१०	गोतावळा: स्वातंत्र्योत्तर काळातील बदलत्या कृषी व ग्रामीण माणसाचे चित्र रंगवणारी कादंबरी	डॉ.प्रकाश श्रीराम साळुंके, सि.गो. पाटील महाविद्यालय साक्री.	३६
११	ब्रिटीश कालीन कृषी विषयक धोरण	प्रा.डॉ.संजय यशवंत गवळी, उ. पा. महाविद्यालय दहिवेल	३८

Scanned by CamScanner

१२	साहित्याची कृषी व ग्रामीण विकासातील भूमिका – विरायत (कथासंग्रह)	डॉ.रविंद्र डोंगर पाटील, कला व विज्ञान महाविद्यालय शहादा.	४१
१३	कृषी क्षेत्रातील संघर्ष आणि शेतकरी आत्महत्या – एक सामाजिक दृष्टीक्षेप	डॉ.सुनिल अजाबराव पाटील, उ. पा. महाविद्यालय दहिवेल	४५
१४	ग्रामीण कृषी जीवनातील समस्यांची मांडणी करणारी कादंबरी: पाचर	डॉ.सुनिल भाऊराव देसले, उ.पा. महाविद्यालय दहिवेल	५०
१५	प्राचीन, मध्ययुगीन आणि आधुनिक काळातील कृषी विकासाचा तुलनात्मक अभ्यास	प्रा.रघुनाथ चौधरी, कला व वाणिज्य महाविद्यालय, खापर.	५५
१६	महाराष्ट्रातील कृषी विकासातील शासनाची भूमिका	प्रा.श्रीमती अरुणा नेर, उ.पा. महाविद्यालय दहिवेल	५८
१७	मैला आँचल उपन्यास में ग्रामीण लोकजीवन	डॉ.अशोक मगडे,उ.पा. महाविद्यालय दहिवेल	६२
१८	ग्रामीण साहित्य में कृषिविषयक विचार	डॉ.अशोक एम. पवार, ग.तु. पाटील महाविद्यालय, नंदुरबार	६५
१९	ब्रिटीश कालीन कृषी विकासाचा अभ्यास	प्रा.योगेश जगन्नाथ कोरडे, उ.पा. महाविद्यालय दहिवेल	६८
२०	महाराष्ट्राच्या ग्रामीण भागाच्या विकासात कृषी क्षेत्राचे योगदान आणि शासकीय उपाय योजना	डॉ.सुनिल संदानशिव, उ.पा. महाविद्यालय दहिवेल	७१
२१	Strengthening India Through Agriculture	Suryawanshi P. L. , Solapur	७५
२२	An Ecocritical Study of Sarojini Naidu's Poetry	Ireshadsaheb U. Shaikh, Dahivel	८२
२३	New NDA Governments Policies, Strategies And Initiatives Towards Rural Development	Balaji P. Munde, Jalna	८७
२४	ROLE OF FARMERS' CBOS IN RURAL DEVELOPMENT	Bharat Dasharath Khandagale, Amalner	९२
२५	IMPACT OF SOCIAL MEDIA ON TRIBAL STUDENTS: A STUDY	Mr.P.B. Ghante, Nandurbar	९८
२६	शेतकरी आत्महत्या: शासन	डॉ.रविंद्र ठाकरे, आदर्श	१०४

Scanned by CamScanner

Journal of Research & Development
Vol. 08 (Special Issue 04) January 2018, (ISSN-2230-9578)
UGC Journal List No. 64768, COSMOS IMPACT FACTOR- 4.270

ROLE OF FARMERS' CBOS IN RURAL DEVELOPMENT
(A Case Study of Oil-seeds Producer Farmers Club, Nanded Dist. Jalgaon).

Bharat Dasharath Khandagale, PJN College of Social Work, Amalner Dist. Jalgaoan Maharashtra. Email bdkhandagale@gmail.com

Abstract:

The aim of development is to improve quality of human life. Community development is concerned with empowerment of population for enhancement in health, education, nutrition, financial, social and governance status. Numbers of government schemes and programmes implemented for community development in India but there is not satisfactory situation about rural development. Majority of schemes and programmes became failure and non-sustained due to lack of people participation. After long observations and results of much research it is suggested that problems of villages should be solved through participatory process. And people participation need to enhance collective responsibilities and action of villagers. There is need to improve participation of CBOs and small groups of stakeholders in development activities at village level.

In this connection researcher want to focus on inter-connection between work of farmers CBO and Rural Development. A case study method is used for quality study. This study focuses on work of farmer club and what kind of roles playing at village level and how they benefitted to the community. The implications of this study helps to understand the potentials of CBOs in development practices and it leads the better involvement in all sector of participatory development by practioner, policy makers, filed workers and researcher which intended to fill this gap.

Key Words: CBOs, Local governance, Participatory Development, Engagement.

Introduction:

The Community Based Organizations (CBOs) are formed and managed by people at the local level without any interference from government agencies. These organizations are established and managed by members to a large extent and the development activities too, are performed by members themselves. Most of the time there is no any fees to be member of CBOs but some time they decides contribution to carry out activities of the group. Such organizations work in close cooperation with locals and are important players in local development processes. CBOs programmes and activities involve, satisfying the needs of rural communities and decisions are reached mainly through face to face interactions with local bodies.

Members' of CBOs familiar with each other and knows socio-economic and family background very closely. Personal contacts and informal relations with each other lead social ties at community level. The range of services offered by these CBOs are limited to the community they are based in (Elsdon, 1995). CBOs are known to have the ability to influence ideas and actions of others and as a result of this they are regarded as effective change agents (Adisa, 2001). Therefore, communities seek solace in indigenous institutions such as CBOs which undertake development programmes and projects that they observe as immediate needs in their communities (Adisa, 2013).

Scanned by CamScanner

ISSN 2231-2137

CONTEMPORARY RESEARCH IN INDIA

A Peer-Reviewed Multi-Disciplinary International Journal

Volume : 7 Issue : 4 December, 2017

Dr. Deepak Nanaware

Editor-in-Chief

www.contemporaryresearchindia.net

NAAS Score 2017 : 3.23

UGC Approved Journal No. 62441

Impact Factor : 0.956 (GIF)

Scanned by CamScanner

• CONTENTS •

Sr. No.	Title of the Article	Page No.
1	The Engaging Nature of O.Henry's *'The Gift of The Magi'* *Dr. Prabhanjan Mane*	01
2	Educating the Future Leaders: Role of Teachers and the Impact of Smart Technology *L. Gandhi*	05
3	Subverting the Gender Identity Polities through Revisionist Myth-Making: Githa Hariharan's *When Dreams Travel* *Veerendra Patil C.*	10
4	The Theme of Loneliness in Brookner's *A Friend from England* *Dr. Vaibhav H. Waghmare and Dr. Deepak Nanware*	14
5	Narrative Techniques in Chetan Bhagat's Novel *'One Indian Girl'* *Deepak Dongre G.*	18
6	PBL: An Efficient Tool in 21st Century in Teaching and Learning *Mr. Tulshiram L. Dahle*	23
7	Present Status of Children (Below Six Years) Special Reference to Bihar *Dr. Jyoti*	26
8	The Image of India: Exploring 'India of Darkness' from Aravind Adiga's Novel, *the White Tiger* *Sampaka, Srinivas*	29
9	A Comparative Study of Rural High and Low Effective Elementary Schools in The Area of School Climate and Students' Achievement *Narendra Kumar Maharana and Prof. (Dr.) Sura Prasad Pati*	32
10	A Study on Modernity Behaviour and Activism *Palwinder Kaur*	37
11	Role of Past in *the Bastard of Istanbul* *Sumaya Firdous*	40
12	Postcolonial Migrations: Exploring Indian Immigrant Experience in Kiran Desai's Novel, *the Inheritance of Loss* *Sampaka Srinivas*	44
13	ND and Body as Spatial Tropes in Edwidge Danticat's *Breath, Eyes, Memory* *Ms. Padmavati G. Kadam*	47
14	A Study of Rural Erotic Folk Genre of Maharashtra: *'Lavani'* through Selected Feminist Critical Theories *Sayali Gosar*	51
15	Indian Agriculture and Economic Development *Dr. N. M. Makandar*	56
16	Tile Industry in Uttara Kannada District Growth and Development *Prof. Ramakrishna Narayan Nayak*	63
17	How the Prepaid Payment Instruments Repelling the Tradational Payment Instruments ? *Mrs. Smita M Pachore and Prof Dr. D.B. Bharati*	69
18	Malnutrition Among Child: An Analysis of Various States of India *Prof. Dharam Kaur*	72
19	Air Pollution: Causes and Measures *Dr. M. P. Deshmukh*	75

Scanned by CamScanner

20	Identification of Morphometric Relief Aspects: Case Study of Kottur Block at Tiruvarur Districts, Tamil Nadu. (India) *Dayalan, N. and S. Priyadharshini*	79
21	Marginalization of Woman in the Media: A Feminine Perspective *Dr. Bharat D. Khandagale*	87
22	Right to Strike - Judicial Interpretation *Dr. S. Naveen*	90
23	Demographic Growth and Demographic Growth: A Case Study of Himachal Pradesh *Dr. G.P. Kapoor and COE, G.C. Sanjauli*	95
24	Exploring Shakespeare's "*As You Like It*" and "*Twelfth Night*" as Homoerotic Plays *Santosh Gautam*	100
25	Dynamics of Water: A Case Study of Urban Shimla *Dr. G. P. Kapoor and COE, G.C. Sanjauli*	104
26	World Population Growth, Density, Distribution and Structure *Pramod Kr. Gupta*	108
27	मुख्यमंत्री के रूप में कर्पूरी ठाकुर: एक अध्ययन *डॉ. हरिनंदन कुमार*	111
28	समकालीन चित्रकला और साहित्य *डॉ. ईश्वर चन्द्र गुप्त*	116
29	प्राथमिक स्तरावरील विद्यार्थ्यांच्या गुणवत्ता वृद्धीसाठी सतत मूल्यमापन आणि शालापूरक कार्यक्रमाच्या सह.शिक्षकांचा अभ्यास *डॉ. हिरवे महादेव सदाशिव*	120
30	दलित समस्या : एक अध्ययन *दीपक कुमार*	124
31	मधुबनी जिला में जनसंख्या वृद्धि की प्रवृत्तियाँ *राजेन्द्र राय*	128
32	चित्रकूट की अद्भुत कला एवं संस्कृति *डा. सतीश शर्मा और डा. अजय कुमार सिंह*	132

Scanned by CamScanner

MARGINALIZATION OF WOMAN IN THE MEDIA: A FEMININE PERSPECTIVE

Dr. Bharat D. Khandagale, *Asst. Professor, PJN College of Social Work, Amalner, Dist. Jalgaon (MS)*

Received: 13/11/2017 | Edited: 21/11/2017 | Accepted: 29/11/2017

Abstract: *Unrealistic portrayal of woman in the print as well as in the electronic media make anxious and aware of women's feeling of being marginalized. As the society has an effective and major influence on framing mind setup and perpetuating images of female and male. The effects of television, radio, mass media, advertisement, serials and reality shows have crucial role in defining woman and her role in the society considered or unconsidered. History shows women as marginalized so they have the role of subsidiary as mother devoid of decision power, care taker , sexual object, other than man and unimportant. Look at the situation of woman portrayed as embodiment of beauty and slim body and remain only show piece to have a look and catchy point for attracting male. The portrayal of women as 'superwoman' she is also expected as good housewife who maintains the work, family simultaneously. No doubt there are some positive changes in regarding women but still the description of women's body and beauty is highly questionable.*

The present study is based on the primary as well as secondary data of media and observation of television shows and hoardings. The aim is to study the unrealistic portrayal of women and its effect on defining them as marginalized. Hence they have adverse effect on them as they are incompetent so they need the help of male and they should look younger and slim and fair so they opt to go for cosmetics and to have dieting. Female portrayal in the media helps to increase stereotype images of female and in demolishing the socio-cultural images in the society. The very purpose is to bring female consciousness about their own identity and society should accept them as they are naturally so that social barriers will come to end and one major marginalized group will get real empowerment.

Keywords: *Marginalization, Stereotype, Female Consciousness, Sexuality.*

Introduction:

Television, Internet, Radio, Newspaper, Magazine and films play a major role in everyone's life. Media plays a vital and crucial role in socializing the mind of people. Therefore representing of characters and events has a greater effect on society especially on younger generation.

The role of the female in the society is marginalized mainly because of male biased theory as well as the portrayal of women in the religious and traditional great epics and modern fiction and television is also responsible in perpetuating the idea of womanhood and her fixed boundaries and sense of being incapable of strong determination and great deeds. Therefore it is a great hurdle in the cumulative development of the society and to bridge the gap between man and woman. As we switch on T.V. or open the daily newspaper shocking and disgusting news about the rape and sexual violence really shows the pathetic condition of women and price of being a woman. The two sided description of women: they are worshiped as goddess 'Laxmimata' as goddess of wealth, Devi 'Sarsvati' as goddess of education, Devi 'Kali' as goddess of strength, Goddess Ganga a head of holy rivers. Every major and important department is given to female goddess and even though she is considered weak and subsidiary in the real society. On the one side she is superwoman and other side is weaker section and marginalized group of the society. In the modern and Hi-tech age how female is expected and marginalized by the collective efforts by the media in spite of constitutional rights and governmental efforts female is beside the true and secure development. What are real

Scanned by CamScanner

ISSN : 2278-4632

JUNI KHYAT
जूनी ख्यात

इतिहास, कला एवं संस्कृति की शोध पत्रिका

A Peer-Reviewed and Listed in UGC Care List

Scanned by CamScanner

JUNI KHYAT

जूनी ख्यात

(सामाजिक विज्ञान; कला एवं संस्कृति की शोध पत्रिका)

वर्ष :11 • अंक 10 No. 03

October 2021

A Peer-Reviewed and Listed in UGC CARE List
ISSN 2278-4632

संपादक
डॉ. बी. एल. भादानी
प्रोफेसर

प्रबंध संपादक
श्याम महर्षि

मरुभूमि शोध संस्थान
संस्कृति भवन
एन.एच. 11, श्रीडूंगरगढ़ (बीकानेर) राजस्थान

Scanned by CamScanner

INDEX

S.No.	TITLE	Page No.
1	BATHUKAMMA FLORAL FESTIVAL: A REVIEW OF CULTURE OF TELANGANA	1
2	INVESTIGATING MILLENNIALS PERCEPTION TOWARDS GREEN PRACTICES OPTED BY RESTAURANTS IN UTTARAKHAND, INDIA	5
3	WOMEN DEVELOPMENT: AN EXPLORATION OF PATHWAYS OF EMPOWERMENT	13
4	SOCIAL AND RELIGIOUS CONSCIOUSNESS OFATAL BIHARI VAJPAI'S JOURNALISM	17
5	A STUDY TO DETERMINE THE EFFECTIVENESS AND TO RECOMMEND FURTHER IMPROVEMENT ON EXISTING WASTE MANAGEMENT IN FLATS IN THIRISSUR	21
6	IOT BASED GARBAGE MANAGEMENT SYSTEM FOR SMART CITIES	29
7	आयुर्वेद मे वर्णित महामारी प्रबंधन	34
8	भारत सरकारच्या आर्थिक समावेश व [illegible] गडचिरोली जिल्ह्यातील गोंड (माडिया) आदिवासींमधील जागरूकता – एक अभ्यास	39
9	A STUDY ON ECONOMIC STRUCTURE AND TRADE PATTERN OF SAARC COUNTRIES	45
10	CHILD LABOURS IN KARNATAKA: AN ANALYSIS OF TRENDS AND PATTERNS	53
11	ROLE OF WOMEN IN STATE POLITICS OF MEDIEVAL ASSAM	63
12	विवेकी राय की कहानियों में चित्रित लोक जीवन	68
13	मधुकर सिंह की कहानियों में धार्मिक संस्कार एवं समाज	77
14	ACADEMIC LAW LIBRARIES COLLECTION DEVELOPMENT WITH SPECIAL REFERENCE TO DIGITAL ENVIRONMENT	81
15	POLYGAMY: A RATIONALE OF INEQUALITY AMONG WOMAN'S HUMAN RIGHTS	87
16	CONTRACT LABOUR ACT AND CONTRACT ACT: A CRITICAL ANALYSIS	106

Scanned by CamScanner

MAH/MUL/03051/2012
ISSN-2319 9318

Special Issue, February 2018

Vidyawarta®

International Multilingual Research Journal

North Maharashtra University, Jalgaon
Sponsored
One Day Multidisciplinary National Conference
on

UTILITY OF HIGHER EDUCATION IN SOCIAL DEVELOPMENT

Organised By

Bhagni Mandal Chopda's
COLLEGE OF SOCIAL WORK, CHOPDA, DIST.JALGAON
(NAAC Accredited with "B" Grade)

Dr.Ishwar M.Saundankar
Mr.Anant V.Deshmukh
Mr. Narsing D.Valvi
Dr.Maroti N.Gaikwad
Ms.Kalpana S.Sonawane

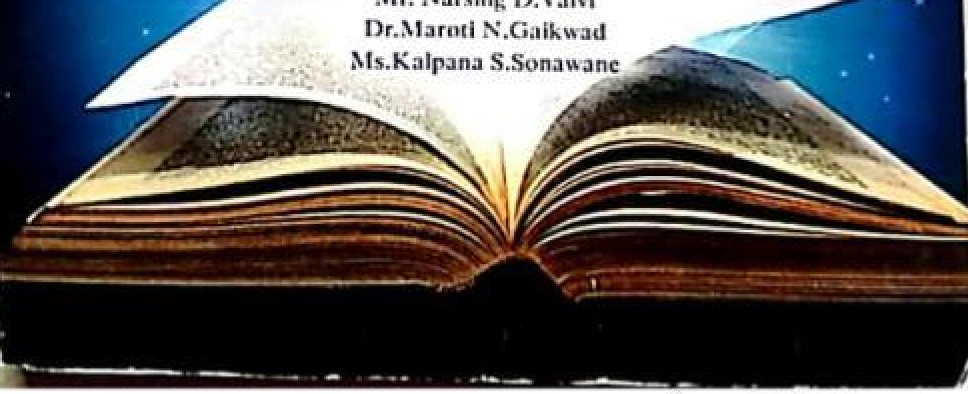

Scanned by CamScanner

MAH/MUL/ 03051/2012 ISSN :2319 9318

आंतरविद्याशाखीय बहुभाषिक शोध पत्रिका

विद्यावार्ता™

विशेषांक, फरवरी–२०१८

Multidisciplinary National Conference
on

"Utility of Higher Education in Social Development"

Organized by
Bhagini Mandal Chopda's

College of Social Work, Chopda, Dist.Jalgaon .

on 24th February, 2018.

Editors

Mr. Narsing Dongarsing Valvi
Dr. Maroti Nivarati Gaikwad

Mr. Anant Vinayak Deshmukh
Ms. Kalpana Shamrao Sonawane

Reg.No.U74120 MH2013 PTC 251205
Harshwardhan Publication Pvt.Ltd.
At.Post Limbaganesh,Tq.Dist.Beed
Pin-431126 (Maharashtra) Cell.07588057695,09850203295
harshwardhanpubli@gmail.com, vidyawarta@gmail.com
All Types Educational & Reference Book Publisher & Distributors / www.vidyawarta.com

Scanned by CamScanner

54) Changes, Importance and Challenges of Social Sciences Higher Education...
Dr. Bharat D. Khandagale, Amalner || 188

55) HIGHER EDUCATION IN MAHARASHTRA Access, Equity, Quality
Dr. Dinesh Shivaji Maune, Latur || 191

56) To Study the how Higher Education Impacts on social problems.
Dr. Jagdish Shankar Sonawane & Bhagyshree Ramdas Wankhede || 194

57) LIS EDUCATION IN INDIA: trends and emerging challenges
Prof. smt. Kalpana Shamrao Sonawane, Dist. Jalgaon || 198

58) Higher Education - Issues and Suggestions.
Mr. Kishor Pandharinath Bhole, Jalgaon || 201

59) EMERGING ISSUES AND HIGHER EDUCATION.
Prof. Mrs. Meenakshi S. Chaudhari & Prof. Dr. Sanjaykumar U. Chaudhary || 204

60) Emerging issues and Challenges in Higher Education in India.
Prof. Pratima B. Pawar, Nashik (M.H.) || 207

61) Social Work Education in Maharashtra : Issues and Challenges.
Mr. R.W.Dixit, Malkapur || 210

62) Higher Education and Disabilities
Ku.Sonali Ramesh Khandekar, Wardha || 215

63) 'Emerging Social Work Profession and Social Work Education.'
Dr. Umesh D. Wani, Jalgaon || 219

64) ग्रामिण भागातील उच्च व तंत्रशिक्षण क्षेत्रातील आव्हाने व समस्या
प्रा.अनिल चि.लाखडे, जि.बुलढाणा || 222

65) सामाजिक समस्या और उच्च शिक्षा
सहा. प्रा. अर्चना भिमरावजी पंढागळे, वर्धा || 225

66) "Emerging Issues and Higher Education."
प्रा.नरेंद्र वासुदेवराव काळबांडे, मलकापूर || 229

67) भारतातील उच्च शिक्षणाची स्थिती व उपाय
प्रा.रमेश आसाराम पाप, पुणे || 230

https://sites.google.com/site/vidyawartajournal | http://www.vidyawarta.blogspot.com

Scanned by CamScanner

54

Changes, Importance and Challenges of Social Sciences Higher Education in India.

Dr. Bharat D. Khandagale
Asst. Professor,
Social Work College, Amalner

Introduction:

The term science means a systematic and well planed design of study which gives inputs to the rational thinking. Man as a developed animal in the world has developed various sciences for the betterment of human being, classification of information, experiences , learning's and knowledge has made in the well manner under the banner of various sciences. Social science is one of them which involve scientific study of inter-relations, dynamics, and structure of society. Social science means a group of academic disciplines that examine society and how people interact and develop as a culture. Social science as a field of study is separate from the natural sciences, which cover topics such as physics and chemistry. Economics, political science, history, law and geography can be considered social sciences (Wikipedia).

Concept of Social Sciences:

The term may however be used in the specific context of referring to the original science of society established in 19th century sociology (Latin: socius, "companion"; Greek εὐδιό, lógos, "word", "knowledge", "study."). Émile Durkheim,Karl Marx and Max Weber are typically cited as the principal architects of modern social science by this definition.[1] Positivist social scientists use methods resembling those of the natural sciences as tools for understanding society, and so define science in its stricter modern sense. Interpretive social scientists, by contrast, may use social critique or symbolic interpretation rather than constructing empirically falsifiable theories, and thus treat science in its broader sense. In modern academic practice, researchers are often eclectic, using multiple methodologies (for instance, by combining the quantitative and qualitative techniques).

The Research Question:

An academic institution also gives priorities to those courses which have high opportunities of job in market. Value system, emotions, ethics, principles, humanity etc. are the foundation stone of Social Sciences, which don't have direct link to job market. This ways of thinking or mind set of new generation becoming obstacles for enhancement of social sciences. On the ground of that question of research is come in existence that is to discuss the nature, importance, challenges and opportunities of social sciences in the globalised world. This is the question of research which is very significant to highlight the present status of social sciences.

Objectives

To explain the concept, emerging areas, importance, challenges and changing scenario of social sciences I present condition.

Methodology:

The present paper is based on library work, use of secondary sources of data, such as World Social Science Report, Encyclopedia, ICSSR reviews; Higher Education Commission reports and articles of educationalists published in various print media.

Emerging Areas or Scope of Social Sciences:

Social sciences involves various subjects which are explain the multiple angles of human life, some of them is History, Economics, Politics, Philosophy, Psychology, Defense, Sociology, Social Work, Women Studies, Tribal Develop

Scanned by CamScanner

UGC CARE LISTED
ISSN No.2394-5990

संशोधक

• वर्ष : ९० • डिसेंबर २०२२ • पुरवणी विशेषांक ०२

आज़ादी का
अमृत महोत्सव

इतिहासाचार्य वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे

Scanned by CamScanner

UGC CARE LISTED
ISSN No. 2394-5990

इतिहासाचार्य वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
या संस्थेचे त्रैमासिक

|| संशोधक ||

पुरवणी अंक – डिसेंबर २०२२ (त्रैमासिक)

• शके १९४४ • वर्ष : ९० • पुरवणी अंक : ११

संपादक मंडळ
• प्राचार्य डॉ. सर्जेराव भामरे • प्रा.डॉ. मृदुला वर्मा • प्रा. श्रीपाद नांदेडकर

अतिथी संपादक
• मा. शिवाजी अजमेरा • प्रा.डॉ. डी. झेड. चौधरी • प्रा.डॉ. विनोद उपर्वट

❁ प्रकाशक ❁
श्री. संजय मुंदडा
कार्याध्यक्ष, इ.वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे ४२४००१.
दूरध्वनी (०२५६२) २३३८४८, ९४०४५७३०२०

कार्यालयीन वेळ
सकाळी ९.३० ते १.००, सायंकाळी ४.३० ते ८.०० (रविवार सुट्टी)

मूल्य ₹ १००/-
वार्षिक वर्गणी ₹ ५००/-; आजीव वर्गणी ₹ ५०००/- (१४ वर्षे)

विशेष सूचना : संशोधक त्रैमासिकाची वर्गणी चेक/ड्राफ्ट ने
'संशोधक त्रैमासिक राजवाडे मंडळ, धुळे' या नावाने पाठवावी.

अक्षरजुळणी : अजित साठे, वारजे, पुणे 21.

महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाने या नियतकालिकेच्या प्रकाशनार्थ अनुदान दिले आहे. या नियतकालिकेतील लेखकांच्या विचारांशी मंडळ व शासन सहमत असेलच असे नाही.

Scanned by CamScanner

अनुक्रमणिका

1 **The culture of transgender community and their present status in indian society**
- 1) Prof. Ashish Ramchandra Gangurde, Dhule; 2)Dr. Rekha Purrushottamdas Pahuja, Jalgaon ---------- 05

2 **Effectiveness of Flipped Classroom Strategy on Achievement Score and Problem Solving Ability of Seventh Standard Students**
- Asst. Prof Ashish Gurav, Nasik ---------- 10

3 **Naga-Mandala: A study through Patanjali's Raag Klesha**
- 1. Ashwini Patingrao Bhadane, Indore; 2. Dr. Purwa Kanoongo, Indore ---------- 15

4 **The Female Face in the Media and Real Existence of Women: A Conflict**
- 1.Dr. Bharat D. Khandagale, 2. Dr. Shweta V. Vaidya ---------- 18

5 **Communication through WEBSITES in Glaobalzed Era**
-Dr. Deepak Shantaram Chaudhari, Dhule (MS) ---------- 22

6 **Fundamentalism and Terrorism**
- Dr. Dinesh Dayaram Mali, Sakri, Dist.Dhule ---------- 27

7 **Identity Crisis and Immigration in Chitra Banerjee Divakaruni's Novel Queen of Dreams** -Dr Deepak Deore, Dhule ---------- 31

8 **Influence of Globalization on Indian Language and Culture**
- Prof.Gopal Suryawanshi, Dhule ---------- 35

9 **Career Opportunities in Translation** - Dr Jasmeen Mujawar, Sangli ---------- 38

10 **Social and Political Contribution of Sardar Vallabhbhai Patel**
-Prof Krishna Vasave, Pimpalner, Tal Sakri, Dist Dhule ---------- 42

11 **Effectiveness of Eliciting in Developing Communication Skill in English**
- Dr Kailas Choudhari, Nandurbar ---------- 46

12 **Effectiveness of Constructivist Strategies in Teacher Education Programme**
- 1)Asst.Prof. Mangesh Kadlag, Nasik 2)Dr.Shaila P. Chavan ---------- 51

13 **Educational Thinker Gijubhai Badheka's Literature and its Importance in Present Context** - Dr Morali Kakade, Nasik ---------- 54

14 **Prospects of Religious Faiths in Future Society in Arthur C. Clarke's Novel 3001: The Final Odyssey** - Prof Prashant Shinde, Indapur, Dist.Pune ---------- 57

15 **Human Rights Realities of Social Justice**
-Prof Prashant Wankhede, Dhule ---------- 61

16 **A Comparative study of selected Physiological and Skill related fitness variables of Tribal and Urban Students of Jalgaon City** - 1)Asst. Prof.Pravin Kolhe, Jalgaon 2) Dr. Anand Upadhayay ---------- 65

17 **A Study of Conceptual Development of Resilience** - 1) Dr.Priti Sonar, Nasik; 2) Dr. Vidya Jadhav, Nasik; 3) Dr Chandrakant Borase, Nasik ---------- 69

18 **New Trends of Social Media and Economic Growth**
- Dr Purnima Warkhee, Dhule ---------- 72

Scanned by CamScanner

The Female Face in the Media and Real Existence of Women: A Conflict

1.Dr. Bharat D. Khandagale

2. Dr. Shweta V. Vaidya

Abstract :

History shows women as marginalized so they have the role of subsidiary as mother devoid of decision power, care taker , sexual object, other than man and unimportant. Look at the situation of woman portrayed as embodiment of beauty and slim body and remain only show piece to have a look and catchy point for attracting male. Unrealistic portrayal of woman in the print as well as in the electronic media make anxious and aware of women's feeling of being marginalized. As the society has an effective and major influence on framing mind setup and perpetuating images of female and male. The effects of television, radio, mass media, advertisement, serials and reality shows have crucial role in defining woman and her role in the society considered or unconsidered

The aim is to study the unrealistic portrayal of women and its effect on defining them as marginalized. Hence they have adverse effect on them as they are incompetent so they need the help of male and they should look younger and slim and fair so they apt to go for cosmetics and to have dieting. The present study is based on the primary as well as secondary data of media and observation of television shows and hoardings. Female portrayal in the media helps to increase stereotype images of female and in demolishing the socio-cultural images in the society.

The portrayal of women as 'superwoman' she is also expected as good housewife who maintains the work family simultaneously. No doubt there are some positive changes in regarding women but still the description of women's body and beauty is highly questionable.

Keywords : Identity conflict, Stereotype, Female Consciousness, Sexuality.

Author : Both authors, Asst. Professor, PJN College of Social Work, Amalner Dist. Jalgaon. Email: bdkhandagale@gmail.com

Introduction :

Media has become an integral part of human life and we understand many aspects of daily life through media. It is human nature to believe what we see and hear over and over again. Television, Internet, Radio, Newspaper, Magazine and films play a major role in everyone's life. Media plays a vital and crucial role in socializing the mind of people. Therefore representing of characters and events has a greater effect on society especially on younger generation. As we switch on T.V. or open the daily newspaper shocking and disgusting news about the rape and sexual violence really shows the pathetic condition of women and price of being a woman. The role of the female in the society is marginalized mainly because of male biased theory as well as the portrayal of women in the religious and traditional great epics and modern fiction and television is also responsible in perpetuating the idea of womanhood and her fixed boundaries and sense of being incapable of strong determination and great deeds. Therefore it is a great hurdle in the cumulative development of the society and to bridge the gap between man and woman.

The two sided description of women: they are worshiped as goddess 'Laxmimata' as goddess of wealth, Devi 'Sarswati' as goddess of education, Devi 'Kali' as goddess of strength, Goddess Ganga a head of holy rivers. Every major and important department is given to female goddess and even though she is considered weak and subsidiary in the real society. On the one side she is superwoman and other side is weaker section and marginalized group of the society. In the modern and Hi-tech age how female is expected and marginalized by the collective efforts by the media inspite of constitutional

Scanned by CamScanner